

5/3636

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

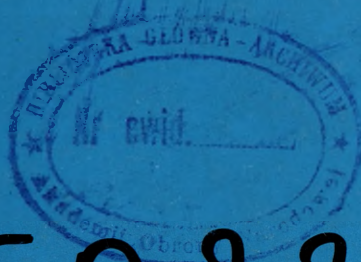
AON wewn. 5004/97

Do użytku służbowego

Egz. Nr 50

Płk dr inż. Krzysztof KOLIŃSKI

SIŁY POWIETRZNE W POŁĄCZONYCH OPERACJACH SPRZYMIERZONYCH

50239

WARSZAWA

1998

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ
KATEDRA OBRONY POWIETRZNEJ

JAWNE

AON wewn. 5004/97

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
Egz. nr 50

Płk dr inż. Krzysztof KOLIŃSKI

SIŁY POWIETRZNE
W POŁĄCZONYCH OPERACJACH SPRZYMIERZONYCH

WYKAZ SKRÓTÓW

AAP	Allied Administrative Publication
AAR	Air to Air Refueling
AAW	Anti-Air Warfare
AAWC	Anti-Air Warfare Commander
AC	Air Coordinator
ACA	Airspace Control Authority
ACC	Airspace Component Commander
ACLANT	Allied Command, Atlantic
ACO	Airspace Control Order
ACOUSTINT	Acoustic Intelligence
ACP	Airspace Control Plan
ACS	Airspace Control System
AD	Air Defence
ADC	Air Defence Commander
AEW	Airborne Early Warning
AF	Amphibious Force/Augmentation F
AFCENT	Allied Forces Central Europe
AI	Air Interdiction
AJCAOC	Allied Joint Combined Operations (
AJF	Allied Joint Force
AJFACC	Allied Joint Force Air Component C
AJFHQ	Allied Joint Force Headquarters
AJODWP	Allied Joint Operations Working Pa
AJP	Allied Joint Publication
AJTCCB	Allied Joint Targeting Coordination
ALP	Allied Logistic Publication
ALSS	Advanced Logistics Support Site
AOA	Amphibious Objective Area
AOI	Area of Interest
AOII	Area of Intelligence Interest
AOIR	Area of Intelligence Responsibility

AOR	Area of Responsibility
APIC	Allied Press Information Centre
AREC	Air Resource Element Coordinator
ARRC	ACE Rapid Reaction Corps
ASAC	All Source Analysis Cell
ASUW	Anti-Surface Warfare
ASUWC	Anti-Surface Warfare Commander
ASW	Anti-Submarine Warfare
ASWC	Anti-Surbmarine Warfare Commander
AT	Air Transport
ATF	Amphibious Task Force
ATO	Air Tasking Order
ATP	Allied Tactical Publication
AWACS	Airborne Warning and Control System
BDA	Battle Damage Assessment
BMD	Ballistic Missile Defence
BPA	Battelfield Psychological Activities
CADA	Coordinated Air Defence Area
CADIMS	Coordinated Air Defence in Mutual Support
CAOC	Combined Air Operations Centre
CAS	Close Air Support
CASP	Coordinated Air/Sea Procedures
CATF	Commander, Amphibious Task Force
CCATF	Commander, Combined Amphibious Task Force
CCIRM	Collection, Coordination and Inteligence Requiremæ- nagement
CCLF	Commander Combined Landing Force
CEP	Civil Emergency Planning
CIMIC	Civil-Military Cooperation
CIS	Communications and Information System
CIW	Close-In Weapon System
CJTF	Combined Joint Task Force

CMCC	Civil-Military Coordination Centre
CMS	Civil-Military Support
CoA	Course of Action
CoG	Centre of Gravity
COMAJF	Commander, Allied Joint Force
COMAO	Composite Air Operations
COMD REP	Commanders' Representatives
COMINT	Communications Intelligence
COMPUSEC	Computer Security
COMSEC	Communications Security
COP	Contingency Operation Plan
COS	Chief of Staff
CSAR	Combat Search and Rescue
CSBM	Confidence and Security-Building Measures
CSS	Combat Service Support
CTG	Carrier Task Group
CV	Aircraft Carrier
CVS	Aircraft Carrier, ASW
CWC	Composite Warfare Commander
C2	Command and Control
C2CS	Command and Control Communications System
C2IS	Command and Control Information Systems
C2W	Command and Control Warfare
DCA	Defensive Counter Air (also referred to as Air (AD))
DE	Directed Energy
DNBI	Disease and Non-Battle Injury
DPC	Defence Planning Committee
ECM	Electronic Countermeasures
ED	Electronic Deception
EEF1	Essential Elements of Friendly Information
ELINT	Electronic Intelligence
EM	Electromagnetic

EMCON	Emission Control
EN	Electronic Neutralisation
EPM	Electronic Protective Measures
ESM	Electronic Warfare Support Measures
EW	Electronic Warfare/Early Warning
EWCC	Electronic Warfare Coordination Cell
EWMS	Electronic Warfare Mutual Support
FAAWC	Force Anti-Air Warfare Commander
FACA	Force Air Coordination Area
FEBA	Forward Edge of the Battle Area
FFA	Free Fire Area
FIDS	Force Identification and Deployment System
FLOT	Forward Line of Own Troops
FLS	Forward Logistic Site
FPG	Functional Planning Guide
FPB	Fast Patrol Boat
FSCC	Fire Support Coordination Centre
FSCCL	Fire Support Coordination Line
GOP	Bi-MNC Guidelines for Operational Planning
HEC	Helicopter Element Coordinator
HNS	Host Nation Support
HUMINT	Human Intelligence
ICAO	International Civil Aviation Organisation
ICAOC	Interim Combined Air Operations Centre
IER	Information Exchange Requirements
IFF	Identification Friend or Foe (see also SIF a
IMINT	Imagery Intelligence
IMS	International Military Staff
IPE	Individual Protection Equipment
IPB	Intelligence Preparation of the Battlefield

IRF	Immediate Reaction Forces
IT	Information Technology
JICCC	Joint Information and Communications Centre
JEACC	Joint Force Air Component Commander
JIPTL	Joint Integrated Prioritised Target List
JMCC	Joint Movements Coordination Centre
JRCC	Joint Rescue Coordination Centre
JSTARS	Joint Surveillance and Target Attack Radar
JTCB	Joint Targeting Coordination Board
LAAWC	Local Anti - Air Warfare Coordinator
LOC	Lines Of Communications
MAAP	Master Air Attack Plan
MAS	Military Agency for Standardisation
MASINT	Measurement and Signature Intelligence
MC	Military Committee
MCC	Movement Coordination Centre
MCM	Mine Countermeasures
MDF	Main Defence Force
MILREP	Military Representative
MJLC	Multinational Joint Logistic Centre
MNLC	Multinational Logistic Commander
MNMF	Multinational Maritime Force
MOOTW	Military Operations Other Than War
MOU	Memorandum Of Understanding
MPA	Maritime Patrol Aircraft
MSC	Major Subordinate Commander
MW	Mine Warfare
MWC	Mine Warfare Coordinator
NAC	North Atlantic Council
NACC	North Atlantic Cooperation Council
NAEW	NATO Airborne Early Warning Force

NATO	North Atlantic Treaty Organisation
NBC	Nuclear, Biological and Chemical
NCS	Naval Control of Shipping
NEDB	Nato Emitter Data Base
NEO	Non-combarant Evacuation Operatic
NETF	NATO Expanded Task Force
NFA	No Fire Area
NGO	Non - Governmental Organisation
NGS	Naval Gunfire Support
NMR	National Military Representative
NPS	NATO Precautionary System
NSFS	Naval Surface Fire Support
NTF	NATO Task Force
NTG	NATO Task Group
OA	Operational Analysis
OAS	Offensive Air Support
OCA	Offensive Counter Air
OPCOM	Operational Command
OPCON	Operational Control (also used to dēN (MHS)
OPLAN	Operation Plan
OPSEC	Operations Security
OSCEC	Organisation for Security and Coopōpe
OSINT	Open Source Intelligence
OTC	Officer in Tactical Command
OTR	Over Target Requirement
PANDA	Personnel and Administration
PCA	Psychological Consolidation Activiti
PDA	Port Defence Area
PDMS	Point Defence Missile System
PERMREP	Permanent Representative
PI	Public Information
POC	Point of Contact

POL	Petroleum, Oils and Lubricants
PSC	Principal Subordinate Commander
PSO	Peace Support Operations
PSPA	Peace Support Psychological Activities
PSYOPS	Psychological Operations
POW	Prisoner(s) of War
PVO	Pulse Repetition Frequency
RAP	Recognised Air Picture
RAS	Replenishment at Sea
RCC	Rescue Coordination Centre
RF	Reaction Forces
RFA	Restrictive Fire Area
RFL	Restricted Frequency List
RISTA	Reconnaissance, Intelligence, Surveillance and Acquisition
ROE	Rules of Engagement
ROTA	Release Other Than (NBC) Attack
RPG	Regional Planning Guide
RRF	Rapid Reaction Forces
SACC	Supporting Arms Coordination Centre
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe
SACLANT	Supreme Allied Commander Atlantic
SAG	Surface Action Group
SAM	Surface to Air Missile
SAR	Search and Rescue
SCEPC	Senior Civil Emergency Planning Committee
SEAD	Suppression of Enemy Air Defences
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers Europe
SHORAD	Short Range Air Defence
SIGINT	Signals Intelligence
SLOC	Sea Lines Of Communications
SNF	Standing Naval Force

SOCA	Submarine Operations Coordinating Authority
SOF	Special Operations Force
SOFA	Status of Forces Agreement
SPA	Strategic Psychological Activities
SPINS	Special Instructions
SSK	Diesel - powered Attack Submarine
SSN	Nuclear - powered Attack Submarine
SRR	Search and Rescue Region
STO	Survival to Operate
SUBOPAATH	Submarine Operating Authority
TACC	Tactical Air Control Centre
TACOM	Tactical Command
TACON	Tactical Control
TASMO	Tactical Air Support for Maritime Operations
TMCC	Theatre Movement Control Centre
TOA	Transfer of Authority
TRANSEC	Transmission Security
UAV	Unmanned Aerial Vehicle
UMA	Unmanned Aircraft
UN	United Nations
UNDHA	United Nations Department of Humanitarian Affairs
UNHCR	United Nations High Commission for Refugees
UNSC	United Nations Security Council
UNSG	United Nations Secretary - General
VSHORAD	Very Short - Range Air Defence
WEU	Western European Union
WEZ	Weapon Engagement Zone
WMD	Weapons of Mass Destruction

WSTĘP

Jednoznacznie określony kierunek integracji naszych Sił Zbrojnych ze strukturami NATO, oraz przyjęty harmonogram osiągnięcia tego celu, determinuje konieczność podjęcia szeregu działań reorganizujących w systemie Sił Powietrznych RP.

Jednym z najważniejszych problemów do rozwiązania jest osiągnięcie, w perspektywie najbliższych lat, interoperacyjności naszych SP z ich odpowiednikami w państwach NATO.

Niezbędnym warunkiem rozwiązania tego zadania jest dokładne zapoznanie się z założeniami doktrynalnymi zawartymi w podstawowych dokumentach normatywnych oraz filozofią planowania i przeprowadzania operacji z udziałem sił powietrznych państw NATO.

Skrypt ten - bazując przede wszystkim na Doktrynie Połączonych Operacji Sprzymierzonych (AJP-1A) charakteryzuje miejsce i rolę sił powietrznych w tych operacjach. Jak zastrzegają sobie autorzy tego dokumentu, chociaż jest on przeznaczony dla sił NATO to może stanowić podstawę do organizowania operacji pod parasolem Unii Europejskiej, ONZ lub w koalicji z państwami nienależącymi do paktu. Fakt ten zwiększa jeszcze uniwersalność zawartych w nim treści.

W końcowej części opracowania zawarto wykaz zalecanych publikacji dla osób które chciałyby pogłębić i uszczegółowić swoją wiedzę w zakresie treści poszczególnych rozdziałów.

Skrypt ten przeznaczony jest dla studentów AON głównie Wydziału WLiOP jako literatura obowiązkowa stanowiąca podstawę do dalszego samodzielnego studiowania poruszanych w nim problemów.

1. DOKTRYNA POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH SPRZYMIERZONYCH

Właściwie przeprowadzone planowanie, wykonanie i zabezpieczenie operacji wojskowych oraz dokładne zrozumienie doktryny stanowią podstawę operacji realizowanych przez koalicję połączonych sił międzynarodowych. Zasadniczym celem AJP (Allied Joint Publication) jest dostarczenie doktryny dla planowania, wykonania i zabezpieczenia połączonych operacji. Chociaż AJP jest przeznaczona dla sił NATO to przedstawiona tu doktryna także może być zastosowana z adaptacjami - uzgodnionymi przez uczestniczące państwa - w operacjach pod parasolem Unii Europejskiej, ONZ lub w koalicji z NATO. W dokumencie wyraźnie zaznaczone są treści odnoszące się jedynie do doktryny NATO jak i te które są specyficzne dla połączonych operacji.

AJP-1(A) określa podstawowe aspekty doktryny połączonych operacji, odwołując się do głównych funkcji i działań związanych z połączonymi operacjami obejmującymi zakres operacji wojskowych innych niż wojna. Publikacja ta jest przeznaczona do wykorzystania głównie przez dowódców i sztaby szczebla operacyjnego, ale również może być użyta jako materiał pomocny na wszystkich szczeblach dowodzenia. Ponieważ struktura połączonej doktryny NATO jest wciąż na etapie ustalania i na dzień dzisiejszy brak jest podrzędnych kluczowych dokumentów zawierających dokładne ustalenia dotyczące prowadzenia walki i zabezpieczenie przestrzeni dlatego obecna publikacja zawiera nieco więcej szczegółów, co jednak nie zmienia faktu, że w odniesieniu do wielkości problemu jest bardzo zwięzła. Odniesienie się do bardziej uszczegółowionych taktycznych, technicznych i proceduralnych aspektów które wypływają z doktryny ułatwia lista publikacji i innych dokumentów związanych z materiałem zawartym w każdym rozdziale.

Intencją AJP nie jest ograniczanie władzy dowódcy połączonych sił. Podporządkując się ograniczeniom nakazanym przez dyrektywy wydane przez wyższe dowództwo, jest on zawsze przygotowany do organizowania sił jemu przydzielonych oraz, planowania i przeprowadzania operacji w sposób przez niego opracowany tak, aby zapewnić jedność wysiłku w wypełnieniu swojej misji.

W czasie szybko zmieniających się sytuacji polityczno - militarnych, wydawnictwo zawierające tylko ratyfikowaną doktrynę, może być już nieaktualne przed publikacją. Opublikowanie niedawno powstałej doktryny może także równie dobrze być dla wszystkich niesatysfakcjonujące. Jednak pomimo tego, że przedstawiona doktryna obejmuje niektóre koncepcje, które nie w pełni są zatwierdzone przez wszystkie państwa to jednak ich kompleksowe opracowanie i połączenie w jedną całość stanowi o wartości tego materiału.

Termin połączone operacje sprzymierzonych zdefiniowany jest jako „operacja prowadzona jest przez siły dwóch lub więcej państw członków NATO, w których uczestniczy więcej niż jeden rodzaj sił zbrojnych”. Definicja ta została sformułowana przez zespół roboczy wyłoniony w NATO (AJODWP - Allied Joint Operations Doctrine Working Party). Większość terminów używana w tej publikacji jest zdefiniowana w APP-6 i innych podobnych dokumentach jakkolwiek, niektóre terminy używane w tej publikacji są nowe, są w trakcie poprawiania lub są dyskutowane.

Jeżeli AJP-1(A) ma być użytecznym przez dłuższy okres to musi być dokumentem żywym, oraz musi być poprawiany regularnie. Zespół AJODWP zdawał sobie sprawę, że publikacja ta nie jest w stanie obecnym doskonała ponieważ rok rocznie pojawiają się nowe koncepcje zaś stare w wyniku analizy są permanentnie poprawiane.

1.1. WPROWADZENIE DO STRATEGICZNEJ KONCEPCJI SOJUSZU

WSTĘP

Środki za pomocą których sojusz realizuje swoją politykę bezpieczeństwa obejmują: utrzymanie zdolności wojskowych sił konwencjonalnych i nuklearnych w celu odstraszenia potencjalnych agresorów, partycypowanie w działaniach zażegnujących kryzysy gdzie jedną ze stron jest uczestnik sojuszu lub jego partner, dostarczenie właściwej obrony i jeśli to konieczne efektywne prowadzenie wojny.

Obecnie w sytuacji często zmieniających się warunków polityczno - militarnych świata członków sojuszu spotykają potencjalne wielowymiarowe, o różnym charakterze możliwości zagrożenia. Nie są pewni gdzie, kiedy i jak mogą być zaan-

gażowani w kryzysy lub zagrożenia wojskowe. Zmaterializowanie się tych zagrożeń jest bardziej prawdopodobne pod wpływem narastających niestabilności niż w wyniku świadomie zaplanowanej agresji.

W ostatnich latach, możliwość wystąpienia konfliktów regionalnych wzrosła. Źródłami tych konfliktów mogą być czynniki polityczne, ekonomiczne, niestabilności społeczne, kłótnie graniczne, napięcia narodowe i etniczne, fanatyzm religijny, współzawodnictwo o źródła energii, trudności ekologiczne i ludnościowe, terroryzm. Konflikty prowadzone są za pomocą nagromadzonej w wielu krajach broni konwencjonalnej, a także broni o zwiększonej sile niszczącej i jej środków przenoszenia. Chociaż wiele konfliktów regionalnych może nie oddziaływać na interesy bezpieczeństwa sojuszu, to niektóre będą wymagały odpowiednich reakcji zawierających w sobie użycie stosownych środków wojskowych sojuszu. Ponadto sojusz i jego partnerzy mogą być poproszeni o przeprowadzenie operacji wojskowych innych niż wojna, z wykorzystaniem wojskowych ekspertów, infrastruktury, możliwości, sił i działań. Może to przybrać formę pomocy dla międzynarodowych organizacji z celem niedopuszczania do konfliktów lub przywrócenie poprzedniego stanu w regionie.

ROLA SIŁ SOJUSZU

Podstawową rolą sił sojuszu jest zagwarantowanie bezpieczeństwa i integralności terytorialnej członków. Nowe strategiczne otoczenie i wielokierunkowa orientacja i obronny charakter sojuszu określają misję sił zbrojnych w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

W czasie pokoju zadaniem sił sojuszu jest zabezpieczenie przed ryzykiem, obrona sojuszu i przyczynianie się do jego stabilności i równowagi poprzez utrzymanie wystarczającej kolektywnej zdolności obronnej. Państwa sojusznicze aktywnie uczestniczą w budowaniu procesu bezpieczeństwa i współpracy oraz kontrolowaniu porozumień zbrojeniowych w Europie. Ponadto siły sojuszu mogą być poproszone o udział w globalnej stabilizacji pokoju poprzez wsparcie działań ONZ, EWG i OBWE.

W czasie kryzysu członkowie Sojuszu wpływają na własne bezpieczeństwo poprzez uzupełnianie i wzmacnianie połączonych sił skutecznie prowadzoną działal-

nością polityczną. Połączone siły pod kontrolą polityczną mogą być zaangażowane do demonstracji solidarności sojuszu i gotowości do wspólnej akcji militarnej, do utrzymania niezagrożonego użycia linii łączności, do zapobiegania rozpowszechnieniu konfliktu zbrojnego na terytorium członków sojuszu lub powstrzymania potencjalnego przeciwnika przed użyciem siły przeciwko członkom sojuszu. Należy podkreślić, że im wcześniej kraje i organizacje zdają sobie sprawę z narastającego kryzysu, tym wcześniej mogą przedsięwziąć odpowiednią polityczną lub militarną akcję celem powstrzymania wybuchu wrogości. Jeżeli wszystkie strony w potencjalnej sytuacji konfliktowej zdają sobie sprawę z efektywnych i bezstronnych działań nadzorujących i jeśli informacja o takich działaniach jest szeroko rozpowszechniana, to potencjalni agresorzy mogą w mniejszym stopniu zerwać pokój, wiedząc, że nie są w stanie zaskoczyć swoich przeciwników. Działania na wodzie, lądzie i w powietrzu mogą być monitorowane przez środki będące w dyspozycji sojuszu.

Kooperacja politycznych wysiłków w celu ochrony pokoju lub rozwiązania międzynarodowych trudności może nie zdołać zapobiec sytuacji pogarszającej się nawet do konfliktu. W takich okolicznościach siły sojuszu mogą być poproszone do przeprowadzenia operacji. Aby osiągnąć cele sojuszu sięgają do takich sposobów jak humanitarna pomoc lub utrzymanie pokoju, lub odnowienia integralności terytorialnej siłą.

KATEGORIE SIŁ

Wielkość, gotowość, dostępność i rozmieszczenie sił sojuszu odzwierciedla jego możliwość do obrony sojuszu. Siły sprzymierzonych są tak geograficznie usytuowane aby mogły demontrować w czasie pokoju dostateczną i wyraźną obecność w całym ich regionie. Wszystkie siły kontyngentów narodowych wojska lądowe, siły powietrzne i marynarka wojenna wyznaczane są do jednej z trzech kategorii: **sił reagowania** (RF - Reaction Forces), **sił głównej obrony** (MDF - Main Defence Forces) lub **sił wzmocnienia** (AF - Augmentation Forces). Wybrane komponenty sił tych trzech kategorii mogą brać udział w rozwiązywaniu kryzysów lub mogą być użyte jako regionalne wzmocnienia.

SIŁY REAGOWANIA - są wszechstronnymi, wysoce mobilnymi i o dużych możliwościach bojowych siłami utrzymywanymi w wysokim stopniu gotowości do działania we wszystkich regionach sojuszu. Są one podzielone na **mniejsze siły natychmiastowego działania** (IRF - Immediate Reaction Forces) i bardziej zdolne **siły szybkiego reagowania** (RRF - Rapid Reaction Forces), oba rodzaje zawierają w sobie komponenty wojsk lądowych, marynarki wojennej i sił powietrznych. IRF są utrzymywane w wyższym stopniu gotowości bojowej niż RRF, ale mają zdecydowanie mniejsze możliwości operacyjne, od tych sił, które mogą być wyznaczane z RRF. Siły reagowania mogą służyć do demonstrowania spójności i stanowczości NATO, mogą ułatwiać czasowe rozwinięcie większych sił w kryzysowym rejonie. Działania te mogą prowadzić samodzielnie, z jednym lub dwoma komponentami jak też w połączeniu z narodowymi lub innymi siłami NATO w regionie.

SIŁY OBRONY GŁÓWNEJ

Tworzą główną część sił sojuszu i zawierają wielonarodowe i narodowe formacje utrzymujące zmienne stopnie gotowości bojowej. Niektóre siły MDF wojsk lądowych utrzymywane są w wysokim stopniu gotowości bojowej. Siły te w połączeniu z lotniczymi MDF i MDF marynarki wojennej mogą być zaangażowane w czasie kryzysu w pierwszych operacjach obronnych.

SIŁY WZMOCNIENIA

Są siłami innymi niż MDF i RF, wysyłanymi w celu wzmocnienia regionu lub dowództwa marynarki wojennej. Mogą występować jako element odstraszenia, zapobiegania kryzysom lub obrony. Zależnie od wymagań narodowych i sojuszu AF są utrzymywane w zmiennych stanach gotowości bojowej i mają różne stany ukończenia. Siły te są źródłem niezbędnych strategicznych i operacyjnych rezerw, nie koniecznie przywiązanych do specyficznych regionów. Część sił wzmocnienia wojsk lądowych może również być wykorzystywane jako **Szybkie Siły Manewrowe** (Ready Manoeuvre Forces) do zapobiegania rozwojowi większych kryzysów. Siły te są utrzymywane w wysokim stanie gotowości bojowej, a w działaniach występują razem z wydzielonymi komponentami sił powietrznych.

SIŁY DLA POŁĄCZONYCH OPERACJI SPRZYMIERZONYCH

W czasie pokoju określono trzy kategorie w których siły są w dyspozycji lub potencjalnej dyspozycji do wykorzystania w wielonarodowych formacjach:

Siły będące w stałej dyspozycji NATO (NATO Comand Forces) są siłami narodowymi, które już w czasie pokoju są ściśle podporządkowane w zakresie operacyjnego dowodzenia i kierowania, dowódcy NATO.

Przydzielone siły (Assigned Forces) są siłami narodowymi państw których rządy zgadzają się na pozostawienie ich pod operacyjnym dowodzeniem i kierowaniem dowódcy NATO, jednak w okresie, stanie lub sytuacji opisanej ściśle w przygotowanej wcześniej deklaracji lub specjalnych porozumieniach.

Przeznaczone siły (Earmarked Forces) są siłami narodowymi w stosunku do których ich rządy zgadzają się na ich przekazanie w przyszłości pod dowództwo NATO na określony czas.

Przydzielone siły podlegają pod wielonarodowe dowództwo posiadające w danym okresie odpowiedni zakres kompetencyjny dowodzenia delegowany (Transfer of Authority - TOA) przez przełożonego - zazwyczaj jest to OPCON.

W niektórych przypadkach rządy rezerwują sobie prawo większego udziału w dowodzeniu narodowymi siłami niż by to wynikało z ogólnych ustaleń. Skrajnym przypadkiem tej sytuacji jest doprowadzenie do „podwójnego” dowodzenia (narodowe i NATO) określonymi kontyngentami.

W zintegrowanej strukturze militarnej NATO są trzy modele dowodzenia i organizacji o różnym stopniu wielonarodowości.

- a) W pełni zintegrowane - bazują na proporcjonalnym udziale wielonarodowych baz z narodowymi komponentami i w pełni zintegrowanym dowództwem. Dowódcy tych formacji zazwyczaj są wyznaczani rotacyjnie.
- b) Dwunarodowe - są formacjami formowanymi na zasadzie równego podziału z pełni zintegrowanym dowództwem.
- c) Struktura narodowa - siły w tej strukturze są dowodzone przez oficera tego kraju, który jest dysponentem sieci łączności i posiada decydujący głos w doktrynalnych sprawach. Zasadnicze proporcje w sztabie są pochodną struktury narodowej i ję-

zyka urzędowego tych narodów. Procedury sztabowe chociaż bazują na standardach sojuszniczych mogą również odzwierciedlać procedury narodowe. W praktyce, jakkolwiek w ramach wspólnego dowództwa i komórek sztabu (oficerowie różnych narodowości) ściśle ze sobą współpracują to w procedury mogą wcielać najlepsze pomysły bazujące na procedurach swoich krajów.

Efektywność połączonych sił sojuszniczych w czasie pokoju, kryzysu i wojny zależy od ich zdolności do efektywnej i skutecznej współpracy. Operacje te powinny być przygotowane, zaplanowane i dowodzone w sposób który zapewni najlepsze użycie podległego potencjału i zdolności uczestniczących krajów i sił oferowanych do operacji. Wspólna doktryna zabezpieczana przez standaryzację wyposażenia i procedur, uprawnocniona w czasie uczestnictwa w połączonych ćwiczeniach treningowych, dostarcza podstawę połączonej interoperacyjności. Na poziomie operacyjnym, nacisk musi być położony na integracji zaangażowanych narodowych sił, będzie to miało decydujący wpływ na zdolność połączonych sił w osiągnięciu celów dowódcy.

Na odpowiednim etapie kryzysu AJF mogą być sformowane kiedy zaproponowana misja angażuje siły dwóch lub więcej narodów wewnątrz określonej strefy operacyjnej i w związku z tym wymagana jest integracja lub conajmniej koordynacja wysiłku. Utworzenie AJF i wyznaczenie odpowiedniego dowódcy z jasną dyrektywą misji i demonstracja zdolności sojuszu do dostarczenia takich sił w rejon zagrożenia, mogą działać jako potężny odstraszający lub stabilizujący czynnik. Odstraszający efekt może być wzmocniony użyciem połączonych sił w zadaniach, będących powtórzeniem treningów przeprowadzonych w czasie pokoju zabezpieczanych przez doskonały system dowodzenia i kierowania.

1.2. ZASADY POŁĄCZONYCH OPERACJI SPRZYMIERZONYCH

Zdrowy rozsądek i wyważona ocena są niezbędnymi cechami dowódcy, ale same rzadko zapewniają sukces w konflikcie zbrojnym. Czynnikiem czasu w większości operacji wojskowych jest najistotniejszy powód, że niekiedy informacja może być nieaktualna, niewiarygodna. Takie zagrożenie i znużenie zazwyczaj mają zły wpływ na ocenę i nieprzewidywalne okoliczności, często przekreślają najlepiej ułożone plany. W przypadku zaistnienia takich warunków, wnioskowanie dowódcy musi być poparte całą wiedzą o koncepcjach użycia sił.

Celem tego rozdziału jest przedstawienie generalnych zasad połączonych operacji. Zasady te stosuje się do sił wyznaczonych do CJFF, ale szczegółowe uzgodnienia (umowy) dla CJFF muszą jeszcze być sfinalizowane w NATO.

POZIOMY OPERACJI

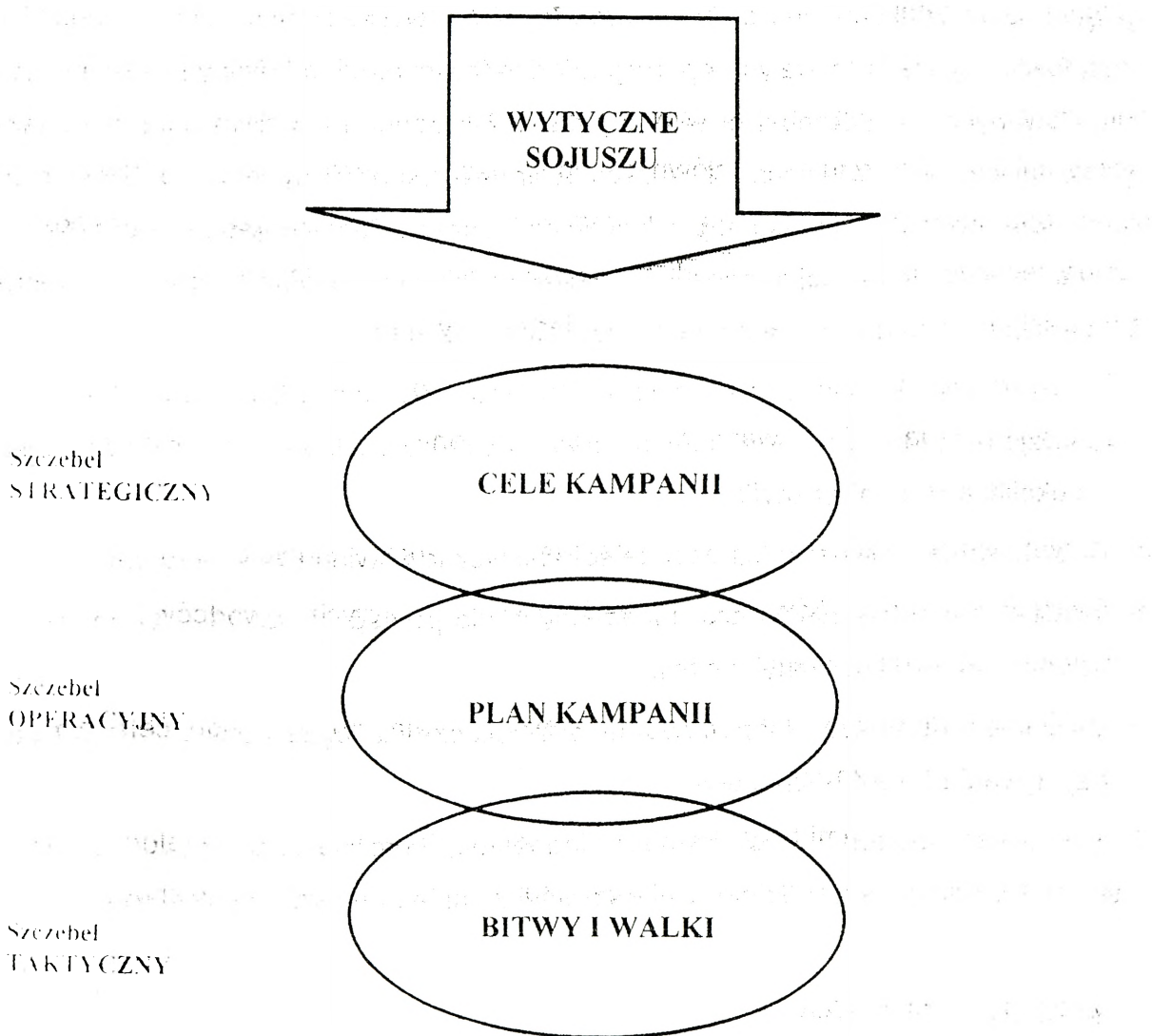
Operacje są dowodzone, planowane i kierowane przez połączone siły sprzymierzonych na trzech poziomach: kierownictwo na strategiczno - wojskowym poziomie, planowanie i dowodzenie na poziomie operacyjnym i taktycznym. Działania określone są jako wojskowo - strategiczne, operacyjne lub taktyczne w zależności od ich efektu lub włożonym wysiłku w osiągnięciu sprecyzowanych celów.

Zależność pomiędzy tymi trzema poziomami przedstawia rysunek (Rys.1), wskazując, że one nie są bezpośrednio przywiązane do konkretnego szczebla dowodzenia, wielkości jednostki, wyposażenia lub rodzaju sił i komponentów.

a) POZIOM STRATEGICZNY

Na poziomie strategicznym siły zbrojne są rozwijane i używane w synchronizowany sposób z innymi instrumentami nacisku w celu zabezpieczenia strategicznych interesów Paktu. Komitet Wojskowy NATO (MC NATO) analizuje i określa możliwości wykorzystania siły militarnej do osiągnięcia celów sprzymierzonych. Przygotowany, w wyniku tych działań, dokument MC NATO dostarcza poprzez Główne Dowództwo NATO (MNC - Major NATO Commander np. SACEUR) do Rady NATO (NAC - North Atlantic Council). Podczas przygotowywania tego dokumentu MC może konsultować się z MNC w zakresie:

1. Wytyczania strategicznych zadań i określaniu celów kampanii, które mogą stanowić o osiągnięciu powodzenia.
2. Rozpoznawania jakichkolwiek politycznych, finansowych lub prawnych ograniczeń użycia komponentów wydzielonych przez partnerów.
3. Uwzględniania rozmieszczenia sił i zapasów.
4. Uzgadniania celów kampanii.
5. Ustalania zarysu planów dowodzenia.

Rys.1. Poziomy operacji wojskowych

Zazwyczaj dowódca operacji może kierować planowaniem kampanii opartym na rozporządzeniu z MC/MNC, ale MNC może być wyznaczone do naszkicowania zarysu planu, który po zatwierdzeniu przez NAC, będzie przesłany do dowódcy operacji w celu rozwinięcia go w plan operacji. Później MNC może obserwować operację celem upewnienia się, że dowódca prowadzi właściwe misje, posiada wystarczające siły i przestrzega zasad prowadzenia działań (ROE - Rules of Engagemesit).

b) SZCZEBEL OPERACYJNY

Na szczeblu operacyjnym siły zbrojne są rozwijane i przeznaczone do osiągnięcia celów kampanii lub celów strategicznych w wyznaczonym rejonie odpowiedzialności. Wymaga to stałych operacji z jednoczesnymi i/lub kolejnymi akcjami zaangażowanych sił. Szczebel operacyjny jest to szczebel, na którym osiągnięty taktyczny sukces w działaniach i głównych operacjach połączony jest z osiągnięciem celów operacyjnych. Reasumując dowódca szczebla operacyjnego „porządkuje” kampanię w wyznaczonej strefie odpowiedzialności: stwarza plan operacyjny i kieruje operacjami. Będzie on odpowiedzialny między innymi za:

1. Decydowanie, które taktyczne cele są konieczne aby osiągnąć cele strategiczne. Decyzje te będą podejmowane w sposób wyważony z odpowiednim odniesieniem do okoliczności politycznych.
2. Decydowanie, w jakiej kolejności, te cele taktyczne powinny być osiągnane.
3. Wydzielanie sił i środków jako niezbędnych dla podległych dowódców do zrealizowania swoich taktycznych misji.
4. Ustalanie priorytetów zaopatrywania zabezpieczenia logistycznego celem podtrzymywania taktycznych bitew.
5. Kierowanie działaniami tych formacji i jednostek, które nie są przydzielone podległym dowódcom, szczególnie tymi wyznaczonymi jako operacyjne rezerwy.

c) SZCZEBEL TAKTYCZNY

Na szczeblu taktycznym, siły przeznaczone są do prowadzenia działań bojowych i zdobywania celów wojskowych. Pomyślne zrealizowanie tych zadań bezpośrednio wpływa na osiągnięty wynik operacji.

d) ROZRÓŻNIANIE SZCZEBLI POŁĄCZONYCH OPERACJI

Różnica pomiędzy strategicznym, operacyjnym i taktycznym szczeblem połączonych operacji rzadko będzie oczywistą. Tak jest ponieważ, nawet jeśli użyta siła jest tylko małej taktycznej wartości a zaangażowanie jej będzie miało kontekst polityczny w stosunku do narodu - gospodarza to wyznaczony dowódca sił będzie miał do swojej dyspozycji komponent operacyjny. Kluczem do określenia tej pozornej sprzeczności jest to, że normalnie władze strategiczne wyznaczają cele, siły i środki, określając konieczne limity, kiedy to na szczeblu taktycznym dowódca dowodzi działaniami swoich podległych formacji podczas realizacji swojego własnego planu kampanii. Na szczeblu taktycznym, dowódcy wykorzystują jednostki w walce do osiągnięcia wojskowych celów kampanii. Także, przyszłe kampanie podobnie będą rozmywały tradycyjne, oddzielne szczeble konfliktu i zakresy funkcjonalnej odpowiedzialności określając obszary integracji na niektórych lub wszystkich szczeblach połączonych operacji.

Cele które można osiągnąć poprzez wykorzystanie połączonych sił sprzymierzonych i przewidywane wyniki misji są założeniami na których dowódca AJF (COMAJF) musi opierać planowanie i przeprowadzenie kampanii.

Cele powinny być jasne oraz niedwuznaczne i powinny wyraźnie definiować żądany stan końcowy. Sojusz i zainteresowane narodowe władze wojskowe powinny zapewnić, dla COMAJF dostateczne środki i uprawnienia w zakresie dowodzenia ażeby mógł osiągnąć cele oraz miał warunki do elastycznego i swobodnego działania w zakresie dostosowania swoich planów do bieżącej sytuacji w jego strefie odpowiedzialności.

W zakresie odpowiedzialności sojuszu i władz narodowych zawiera się określenie zadań politycznych, które ułatwią ustalenie celów strategiczno - wojskowych oraz wydzielenie środków koniecznych do kontynuowania operacji połączonych sił. Władze te muszą również przygotować różne warianty planów, które uwzględnią możliwe zmiany w sytuacji militarno - strategicznej.

GENERALNE ZASADY

Zasady połączonych operacji

Rozumienie i poznanie kluczowych zasad dla połączonych operacji, które przyniosły sukces w przeszłych konfliktach są początkiem w rozwoju doktryny. Zasady te nie są kategoryczne, narody mogą wywierać większy nacisk na niektóre, jednak wymaga to wspólnych porozumień i uzgodnień.

a) **Cel.** Połączone wielonarodowe operacje muszą być ukierunkowane ku jasno określonym i wspólnie zrozumiałym celom, które przyczynią się do osiągnięcia określonego stanu końcowego. Cele, misje i zadania muszą być określone z absolutną przejrzystością przed rozpoczęciem operacji. W momencie gdy zdecydowano o celu, wszystkie połączone wysiłki muszą być ukierunkowane na jego osiągnięcie. Klucz czterech pytań musi być zawarty w procesie określania celów.

1. Co jest celem misji?
2. Jakie są kryteria przy realizacji misji?
3. Jakie są kryteria wyjściowe?
4. Kto deklaruje zwycięstwo lub sukces?

b) **Jedność wysiłku.** Bazując na wcześniej określonych wspólnie celach operacji, dowódcy wszystkich uczestniczących narodów muszą zjednoczyć swoje wysiłki ażeby osiągnąć końcowy określony rezultat. Spójność zależy od kooperacji pomiędzy narodami i usługami komponentów siły zaś jedność wysiłku zależy od osobistej współpracy dowódców wojskowych i liderów politycznych i dyplomatów.

c) **Kooperacja.** Połączone operacje zależą od kooperacji, której zamiarem jest koordynacja wszystkich działań, tak aby osiągnąć maksymalny efekt. Dobra wola i wspólny cel a także jasny i uzgodniony podział odpowiedzialności oraz orientowanie się w możliwościach i ograniczeniach innych są podstawowymi elementami kooperacji.

d) **Ciągłość.** Planowanie ciągłości obejmuje tworzenie wszystkich administracyjnych dokumentów koniecznych do pomyślnego wprowadzenia w życie planu operacyjnego. Dlatego też zapewnienie solidnej bazy administracyjnej musi być od po-

czątku częścią planowania operacyjnego. Również logistyka jest na służbie operacji i może być decydującym czynnikiem w określeniu wykonalności operacji lub realności przyjętego planu.

e) Koncentracja siły. Walczące siły ażeby osiągnąć rozstrzygające rezultaty muszą być skoncentrowane w decydującym czasie i miejscu. Przewaga siły nie jest sprawą liczebności ale również umiejętności walki, spójności, morale, selekcji celów i wykorzystania zaawansowanej technologii.

f) Ekonomia wysiłku. W przypadku ograniczonych zapasów, konieczne będzie podjęcie ryzyka w tych rejonach gdzie nie spotkamy najważniejszych (głównych) celów. Zasada ekonomii wysiłku określa, że decydująca siła będzie wykorzystana w tych rejonach gdzie jej użycie będzie miało większy efekt, osiągnięcie tych celów będzie mogło być załatwione poprzez wycofanie się z rejonów o niższym priorytecie. Ekonomia wysiłku wymaga równowagi sił i rozsądnego zużycia zapasów zgodnie z osiąganym celem.

g) Elastyczność. Plany muszą być dostatecznie elastyczne, ażeby uwzględniały niespodziewane sytuacje i pozwalały dowódcom na swobodę działania w reagowaniu na zmieniające się okoliczności. Wymaga to rozumienia intencji wyższych dowódców, elastyczności myślenia przy podejmowaniu szybkich decyzji, dobrej organizacji łączności. Elastyczność również wymaga fizycznej ruchliwości, która pozwala siłom na szybką koncentrację w decydujących okresach i miejscach.

h) Inicjatywa. Inicjatywy nie da się wyuczyć, można ją rozwijać i wykształcać poprzez odpowiedzialność, wzajemne zrozumienie i trening. Rozpoznawanie i określanie przeciwności i rozwiązywanie problemów oryginalnymi sposobami. Aby klimat inicjatywy się rozwijał dowódcy należy dać swobodę dla jego inicjatywy, a w dalszej kolejności on także musi zachęcać swoich podwładnych do przejawiania własnej inicjatywy. Dowódcy powinni być zachęceni do przejmowania inicjatywy bez obawy poniesienia konsekwencji w wyniku niepowodzenia. Wymaga to treningu i operacyjnej kultury, która zachęca do podejmowania ryzyka w wypełnianiu zadań ażeby wygrać niż ponieść porażkę.

i) **Utrzymanie morale.** Dowódca powinien swoim dowodzeniem i osobowością promować poszanowanie samego siebie, inspirować u podwładnych ich identyfikację z wspólnym zamiarem działań, rozbudować poczucie solidarności oraz dawać im osiągalne cele. Wysokie morale zależy od dobrego przewodzenia - dodaje odwagi, energii i determinacji.

j) **Zaskoczenie.** Zaskoczenie oparte jest na szybkości, skrytości, podstępnie i jest podstawą do niszczenia nieprzyjacielskiej spójności osiągnięcia rezultatów.

k) **Bezpieczeństwo.** Bezpieczeństwo wzmacnia swobodę działania poprzez ograniczanie nieprzyjacielskich działań i zagrożeń. Aktywne i pasywne środki pomagają niedopuszczać informacji do nieprzyjaciela i wprowadzają go w błąd.

l) **Prostota.** Proste plany i jasne rozkazy minimalizują nieporozumienia i zamieszanie.

ASPEKTY WIELONARODOWE

WYZWANIA. Jakakolwiek organizacja wielonarodowego połączonego dowodzenia stawia przed sobą szereg kluczowych wyzwań, których rozwiązanie jest decydujące dla efektywności wojskowej i wskutek tego przyczynia się do powodzenia w połączonych operacjach. Obejmuje ona budowę systemu efektywnego dowodzenia i rozpoznania, który może otrzymywać i rozsyłać dane od wielonarodowych i narodowych źródeł systemu logistycznego, który zna potrzeby narodowego zabezpieczenia, ale również wypełnia potrzeby wielonarodowe. Połączone dowództwo może reagować czasami wolniej niż jednorodne dowództwo narodowe, szybkość i jakość podejmowanej decyzji może doprowadzić do szkodliwego oddziaływania. Takie szkodliwe efekty mogłyby szkodzić w trakcie przyjmowania wspólnej doktryny, procedur i w realnym treningu. Połączone dowodzenie wymaga postawy zrozumienia, że międzynarodowość jest perspektywiczna.

WIELONARODOWA KOOPERACJA

Gen. EISENHOWER stwierdził, że wzajemne zaufanie jest jedyną rzeczą, która powoduje że dowództwo sprzymierzonych pracuje. Zaufanie to pochodzi z następujących niepisanych reguł.

- a) POROZUMIENIE. Starsi oficerowie muszą dążyć do skutecznego i życzliwego porozumienia pomiędzy sobą. Personalne stosunki pomiędzy wojskowymi przywódcami będą wpływać na każdy aspekt wielonarodowej kooperacji
- b) SZACUNEK. Wzajemny szacunek do umiejętności zawodowych, kultury, historii, religii, zwyczajów i wartości uczestników będzie służył wzmocnieniu stosunków.
- c) ZNAJOMOŚĆ PARTNERÓW. W operacjach wielonarodowych bardzo ważną sprawą jest poznanie sił zbrojnych przyjaciół tak jakby byli oni przeciwnikami. Czas przeznaczony na zrozumienie doktryny, zdolności i dążeń partnerów odplaci się z korzyścią w trakcie wspólnych operacji.
- d) CIERPLIWOŚĆ. Efektywna kooperacja może potrzebować czasu ażeby się rozwinąć. Różnice w opinii i perspektywie wymagają cierpliwości w osiągnięciu skupionego i zjednoczonego podejścia.

ZALETY WIELONARODOWYCH OPERACJI

Podczas gdy motywy państw uczestniczących w operacji mogą się różnić tu angażując się we wspólnym militarnym zadaniu są w stanie osiągnąć cel, taki którego jeden kraj nie osiągnąłby nigdy samodzielnie. W zależności od sytuacji w grę wchodzi różne stopnie interesu narodowego od którego zależą siła i istota udziału w wielonarodowych operacjach. Narody uczestniczące w wielonarodowych operacjach robią to w ten sposób, że motywy przedstawione są jako korzystne dla narodu w kategoriach politycznych i wojskowych, że udział musi być oceniany nie tylko jako zdolności sił uczestniczących ale jako pełny zakres korzyści politycznych i wojskowych, które przynoszą sojusze wielonarodowe lub koalicyjna operacja. Polityczne zalety kooperacji wielonarodowej obejmują: podział politycznego ryzyka, demonstrowanie ekonomicznego, dyplomatycznego, wojskowego lub politycznego wsparcia dla innych regionów, osiągając międzynarodowe zezwolenie poprzez przyczynianie się do stabilności regionalnej i oddziaływanie opinii narodowej i międzynaro-

dowej. Wojskowe zalety są takie, że kooperacja sumuje głębokość (siłę i ilość) i szerokość (dodatkowe zdolności) dla siły zarówno przy dawaniu dostępu do narodowych lub regionalnych infrastrukturalogistycznych jak i w pewnych okolicznościach dawania dostępu do informacji o dużej wartości oraz danych z rozpoznania.

RYZIKO W WIELONARODOWYCH OPERACJACH

Różnice w zdolnościach sił i operacyjnych procedurach narzucają ograniczenia możliwości efektywnego działania wielonarodowych sił. Niektóre z zagrożeń, które mogą się pojawić to:

- a) **MISSION CREEP** jest adaptacją dodatkowych zadań do misji, która nie może się dostosować do oryginalnego zamiaru i jest niezgodna z politycznymi i wojskowymi intencjami niektórych narodów, uczestników wielonarodowej operacji. Rozbieżność narodowych celów, które wpływają na każdą narodową pozycję i wysiłek, mogą prowadzić do erozji politycznej woli działania z operacją wojskową, ewentualnie prowadzić do siłowego rozwiązania. Będzie to ważne przed zaangażowaniem się w operację, wprowadzeniem precyzyjnych parametrów misji z dokonaniem końcowych wymagań tworzących cel misji.
- b) **NIEDOSTATKI INTEROPERACYJNOŚCI**. Różnice w procedurach operacyjnych, brak technicznej kompatybilności i brak standaryzacji powodują:
  1. Proceduralne i taktyczne różnice takie, że siły w sytuacjach gdzie działają wspólnie różne jednostki z różnych sił zbrojnych mogą nie być w stanie współpracować efektywnie razem.
  2. Różnice językowe przedstawiają problemy komunikacji, które mogą wpływać na różnice w interpretacji misji lub naznaczonych zadań.
  3. Brak systemów standaryzacyjnych, które mogą powodować techniczne trudności.
  4. Niezdolność do wymiany danych informacyjnych, rozpoznawczych, technicznych lub komunikowania się mogą wynikać z niezgodności i spraw bezpieczeństwa narodowego.
  5. Logistyczna kooperacja może być zakłócona z powodu niemożliwości wykorzystania uzupełnień i zachowania wsparcia ze wspólnych źródeł.

- c) ZASADY ZOBOWIĄZAŃ. Narodowa zgoda w ROE przed rozpoczęciem operacji może być trudna do osiągnięcia jako podstawa późniejszych uregulowań i zmian.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ NA SZCZEBLU OPERACYJNYM

Odmienne od funkcji dowodzenia na szczeblu operacyjnym są właściwości, które zmieniają się wraz z charakterem przeprowadzanej kampanii, ale które także są widoczne na wszystkich teatrach operacji w różnych stopniach.

- a) STOSUNEK DO ZADAŃ STRATEGICZNYCH. Operacyjny szczebel związany jest z użyciem całości sił skierowanym na osiągnięcia wojskowych, strategicznych celów poprzez koncepcję, planowanie i przeprowadzenie kampanii i głównych operacji. Działanie szczebla operacyjnego musi przyczyniać się bezpośrednio do realizowania wcześniej określonych militarnych celów strategicznych. Działania taktyczne nie mogą być przeprowadzane celowo poza tym kontekstem.
- b) SWOBODA DZIAŁANIA. Od dowódcy szczebla operacyjnego wymaga się aby ułożył plan i zorganizował wszystkie działania, które są potrzebne do zdobycia i utrzymania inicjatywy w trakcie osiągania strategicznych celów. W ten sposób będzie on kreował charakter głównych operacji, bitew i walk. Swoboda działania w wprowadzaniu rezerw, stawianiu priorytetów, przydziału marynarki, wojsk lądowych, lotnictwa i zabezpieczeniu środków walki ma fundamentalne znaczenie. Swoboda działania będzie ograniczona ustalonymi czynnikami politycznymi i wojskowymi. Uwzględniając te ograniczenia dowódca wyraża w sposób jasny swój zamiar, który nakreśla jego koncepcję i określa zadania do realizacji podległym dowódcom na teatrze operacji.
- c) POLITYCZNE POWIĄZANIA. Na działania na szczeblu operacyjnym będą bezpośrednio wpływać czynniki polityczne. Mniej oczywiste jest to, że działania militarne mogą przeciwnie wpływać na sytuację polityczną, pogarszając ją zamiast rozwiązywać. Mając to na uwadze dowódca na szczeblu operacyjnym może potrzebować politycznej porady, która powinna być mu zapewniona ze strony strategicznego kierownictwa w ramach teatru działań wojennych.

- d) **POŁĄCZONE OPERACJE.** Na szczeblu operacyjnym siły zawsze będą prowadziły połączone operacje. W operacje to mogą być zaangażowane siły powietrzne, morskie, kosmiczne, lądowe, specjalne, desantowe oraz agencje rządowe i cywilne. Idealnie, dowódca operacyjny powinien dowodzić wszystkimi elementami swoich sił i być w stanie do przerzucania sił i środków celem osiągnięcia koncentracji na realizacji najważniejszego zadania. Jeśli, jakkolwiek dowódca szczebla operacyjnego nie posiada na przykład lotniczych sił i środków pod swoim dowództwem, powinien koordynować operacje z odpowiednim dowódcą sił lotniczych z zadaniem osiągnięcia celów kampanii.
- e) **WIELONARODOWE OPERACJE.** Siły mogą być użyte jako część sojuszu NATO. Uwidacznia to potrzebę dobrych personalnych stosunków pomiędzy starszymi narodowymi dowódcami i osiągnięcia wyrównanych poziomów standaryzacji doktryny, procedur operacyjnych i wyposażenia. W większości przypadków, narodowe elementy muszą oczekiwać, że utrzymanie samego siebie będzie realizowane ze źródeł narodowych z jednoczesnym utrzymaniem kooperacji operacyjnej w zabezpieczeniu połączonego planu. Polityczny wymiar będzie nawet bardziej skomplikowany w wielonarodowej kampanii.
- f) **SIŁY I ŚRODKI.** Siły i środki jakimi dysponuje dowódca podczas realizacji swoich operacyjnych celów, mogą być namacalne, jak: okręty, formacje lotnicze, lądowe i środki zabezpieczenia, lub też nie namacalne, jak powierzenie władzy na czas realizacji postawionych zadań. Siły i środki powinny być utrzymywane w takim stopniu, który zapewni bardzo efektywne użycie ich. Działalność dyplomatyczna będzie konieczna aby pozwolić dowódcy wykorzystać lokalną infrastrukturę taką jak lotniska, porty i poligony. W strefie NATO, porozumienia z gospodarzami są zawsze podpisywane. Jakkolwiek w operacji wojskowej (oprócz wojny) szczególnie w takiej gdzie przewiduje się użycie siły poza NATO, szybkie negocjacje będą czasowo orzekane przez NATO w rządowych porozumieniach.
- g) **SPRAWY CYWILNE.** Dowódca szczebla operacyjnego może bezpośrednio lub częściowo ponosić odpowiedzialność za sprawy cywilne w strefie jego operacji. Może on być zmuszony uwzględniać przemieszczanie się uchodźców, minimalizować zniszczenia cywilnej infrastruktury i dodatkowo swoimi legalnymi i moralnymi zobowiązaniami minimalizować ilość ofiar wśród ludności cywilnej. W momencie gdy, operacje będą zakończone wojsko może być jedyną formą władzy

administracyjnej w terenie i dlatego odpowiedzialność za sprawy cywilne przybiera na ważności, przynajmniej w trakcie przekazywania władzy organom cywilnym.

h) STOSUNKI Z MEDIAMI. Media są silnym czynnikiem wpływającym na opinię publiczną w sferze międzynarodowej, na przeciwników jak i w kraju. Bez wsparcia opinii publicznej i poparcia społeczności międzynarodowej, morale i jedność sił zaangażowanych w operacjach przeciwko przeciwnikowi będzie poważnie nadszarpnięte. Dowódca szczebla operacyjnego musi traktować informacje publiczne jako ważną część swojego planu kampanii, korzystając ze stosunków a mediami, wykorzystuje pozytywne relacje w trakcie ostrożnego radzenia sobie z negatywnymi aspektami. Bezpieczna równowaga musi być przyjęta pomiędzy potrzebami bezpieczeństwa a zaletami bezstronności.

1.3. OPERACJE POWIETRZNE

POJĘCIE POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH

SIŁ SPRZYMIERZONYCH

Połączone operacje powietrzne można zdefiniować jako planowe użycie lotnictwa w zabezpieczeniu celów kampanii dowódcy połączonych sił sprzymierzonych (COMAJF). Lotnictwo jest zaangażowane nie tylko do uzyskania i utrzymania kontroli (przewagi) w powietrzu, ale także jako zabezpieczenie wspieranych lub niezależnych sił w osiągnięciu celów kampanii sprzymierzonych. Połączone operacje powietrzne mogą zabezpieczać działania przydzielonych COMAJF, sił morskich (desanty i operacje lotnictwa morskiego), sił lądowych (działania bojowe lotnictwa wojsk lądowych), oraz sił specjalnych wchodzących w skład AJF. Z drugiej strony wymienione składowe AJF mogą zabezpieczać składową lotniczą w podtrzymywaniu i zwiększeniu efektywności powietrznych operacji. W szczególnych przypadkach, powietrzny komponent może funkcjonować bez wsparcia ze strony innych składowych.

Rozdział ten charakteryzuje lotnictwo, typy operacji powietrznych, aspekty dowodzenia i kierowania oraz planowanie i prowadzenie połączonych operacji powietrznych.

CHARAKTERYSTYKI I MOŻLIWOŚCI LOTNICTWA

Lotnictwo posiada specyficzne cechy, różne od charakteryzujących działania marynarki wojennej i sił lądowych, dotyczących przede wszystkim zdolności wykorzystania trzeciego wymiaru - przestrzeni powietrznej. Dlatego wykorzystanie cech lotnictwa umożliwi powstrzymanie działań przeciwnika w większości sytuacji bojowych. W planowaniu operacji powietrznej dowódcy i sztaby powinni zdawać sobie sprawę z właściwości, które pozwolą lotnictwu wnieść główny, czasami decydujący wkład w połączoną operację ale jednocześnie powinni zdawać sobie sprawę z jego ograniczeń.

CECHY LOTNICTWA

ELASTYCZNOŚĆ. Być może jedną z najważniejszych cech lotnictwa jest jego elastyczność - zdolność precyzyjnych systemów uzbrojenia i awioniki do różnorodnego zastosowania w misjach. Najbardziej efektywnym wykorzystaniem lotnictwa będzie właściwy dobór odpowiedniego systemu uzbrojenia do wykonywanego zadania, chociaż, najbardziej oczywisty system nie koniecznie musi być najlepszy.

ZASIĘG. Lotnictwo może oddziaływać prawie wszędzie na kuli ziemskiej, niezależnie od ukształtowania powierzchni ziemi i przeszkód. Tankowanie w powietrzu zwiększa zasięg lotnictwa, umożliwia atakowania odległych celów, daje dostęp do izolowanych miejsc i unika politycznych restrykcji, takich jak odmowa zgody na przelot.

SZYBKOŚĆ. Prędkość samolotu pozwala na szybkie zastosowanie siły. To również umożliwia w krótkim czasie zakończenie misji i zwiększa liczbę zadań wykonywanych w określonym terminie. Lotnictwo może osiągnąć cele na szerokich przestrzeniach. Prędkość, również może zmniejszać prawdopodobieństwo zniszczenia samolotu, a tym samym zwiększa jego żywotność.

MANEWROWOŚĆ. Zdolność samolotu do operowania w całym zakresie wysokości, daje lotnictwu zdolność obserwacji i potencjalnie dominacji nad wszystkimi stronami działań na i pod powierzchnią. To pozwala na bezpośredni atak powietrzny i sił powietrzno - desantowych i manewr w trzech a nie w dwóch wymiarach.

MOŻLIWOŚCI LOTNICTWA

Kombinacja elastyczności, zasięgu, prędkości i manewrowości daje lotnictwu ważne i potężne możliwości, które we właściwy sposób użyte mogą w dużym stopniu wpływać na sukces połączonej kampanii. Tymi możliwościami są:

- a) **WSZECHOBECNOŚĆ.** Kombinacja prędkości, wysokości, zasięgu i elastyczności/adapcyjności pozwala lotnictwu odpowiadać na uderzenia lub stawiać groźby w daleko większych zasięgach niż jest to możliwe z systemami lądowymi. Umożliwia to siłom wojskowym obserwację, oddziaływanie, odstraszenie, zaprzeczenie, wymuszanie lub niszczenie w wymaganym miejscu i czasie.
- b) **SZYBKOŚĆ REAGOWANIA.** Lotnictwo powinno w krótkim czasie osiągać odległe teatry działań zapewniając terminowe i widoczne wsparcie dla sprzymierzonych lub odstraszenie agresora. Szybkość reagowania lotnictwa jest tak samo ważna w kryzysach jak i w wojnie.
- c) **KONCENTRACJA.** Prędkość, zasięg i elastyczność pozwalają lotnictwu na koncentrowanie wysiłku w każdej formie, w czasie i przestrzeni, kiedy i gdzie jest to wymagane. Moralne i psychiczne efekty takiej koncentracji (lub zmasowane możliwości) są często decydujące o osiągnięciu sukcesu operacyjnego.
- d) **PRECYZJA.** Zaletami wysokości są: dokładna nawigacja, możliwość użycia naprowadzanego uzbrojenia, zdolność atakowania w dużych obszarach przestrzeni powietrznej i celów powierzchniowych oraz możliwości operowania lotnictwa z dużą precyzją. Współczesne doskonalenie broni precyzyjnej w zakresie jej skuteczności zmieniły tradycyjne pojęcie „koncentracji”. Obecnie, kilka samolotów może wykonać zadanie, które wcześniej niejednokrotnie wykonywały setki samolotów.

TYPY POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH SPRZYMIERZONYCH

Połączone operacje powietrzne, jako główne składowe odniesienia sukcesu połączonych operacji sprzymierzonych, dążą do uzyskania korzyści i utrzymaniażądanego poziomu kontroli przestrzeni powietrznej dla późniejszego wykorzystania jej przez zaprzyjaźnione siły w czasie i przestrzeni określonych przez COMAJF. Kolejne

operacje mogą być ukierunkowane na zabezpieczenie połączonych kampanii pod kierownictwem COMAJF.

a) WALKA O PRZEWAGĘ W POWIETRZU

Celem walki o przewagę w powietrzu jest osiągnięcie i utrzymanie wymaganego stopnia kontroli przestrzeni powietrznej, której rozmiary - od panowania w powietrzu do miejscowej przewagi w powietrzu - przedziałem czasowym i obszarem są określane przez COMAJF. Wymagać to może dwóch: ofensywnej i obronnej operacji (OCA i DCA) i często potrzebować wcześniejszego efektywnego obezwładnienia środków p/lot przeciwnika (SEAD). OCA może obejmować: wymiatanie, towarzyszenie, atak lotniskowy i SEAD. DCA obejmuje użycie aktywnych systemów obrony powietrznej takich jak myśliwce, rakiety z-p, artyleria p/lot, uzupełnionych pasywnymi środkami obrony.

b) OPERACJE PRZECIWKO SIŁOM LĄDOWYM

Operacje te składają się z misji których celem jest zniszczenie, zneutralizowanie lub opóźnienie działań nieprzyjacielskich sił lądowych. Operacje te mogą być przeprowadzone (lub też nie) w bezpośredniej bliskości sił sojuszniczych i mogą wymagać szczególnej integracji każdej misji z manewrem i ogniem tych sił. Stopień osiągnięcia kontroli powietrznej i rodzaj misji będą opierać się na bliskości nieprzyjacielskich obiektów od naszych wojsk.

c) MORSKIE OPERACJE POWIETRZNE

Operacje te mogą obejmować: zwalczanie okrętów podwodnych, nawodnych i obronę p/lot. Operacje o takich właściwościach niekoniecznie są ograniczone użyciem lotnictwa morskiego, używając procedur TASMO (ATP34) wiele typów samolotów może być wezwana do wsparcia operacji morskich.

d) STRATEGICZNE OPERACJE POWIETRZNE

Operacje te są przeprowadzane na poziomie strategicznym lub operacyjnym i są prawdopodobnie kształtowane przez cele polityczne i przyjęte ograniczenia. Atak strategiczny przeprowadzany jest przeciwko wrogim ważnym centrom lub innym istotnym celom składających się z elementów dowodzenia, ośrodkom produkcji wojennej i kluczowym obiektom infrastruktury zaopatrywania. Ataki są ukierunkowane na osiągnięcie takiego poziomu zniszczenia i dezorganizację sił wojsko-

wych i cywilnego potencjału przeciwnika aby na dłużej nie posiadał możliwości lub woli prowadzenia wojny czy też prowadzenia agresywnych działań.

e) WSPARCIE OPERACJI POWIETRZNYCH

Wsparcie operacji powietrznych nie koniecznie zabezpiecza realizację działań lotnictwa taktycznego jak również nie angażuje tylko mieszanego skrzydła lotniczego ponieważ coraz częściej także śmigłowce odgrywają aktywną rolę w pow. operacjach. Lotnictwo dla osiągnięcia powodzenia operacji może użyć wszystkich typów samolotów we wszystkich warunkach. Działania ich będą wymagały ścisłej koordynacji i integracji obejmującej:

1. WALKĘ RADIOELEKTRONICZNĄ EW

Powietrzna walka radioelektroniczna (aktywna i pasywna) powinna być prowadzona w celu osiągnięcia efektywnego użycia widma elektromagnetycznego przez AJF podczas użycia środków elektronicznych w decydowaniu i eksploataowaniu, zmniejszaniu lub przeszkadzaniu działaniom nieprzyjaciela. Podstawą jest współpraca i koordynacja z szczegółowym planem COMAJF dotyczącym C2W.

2. OBSERWACJĘ I ROZPOZNANIE

Rozpoznawcze operacje powietrzne dostarczają na bieżąco ostrzeżenia o działaniach strony przeciwnej, zagrożeniach i wykrywają zmiany jego możliwości. Takie operacje obejmują zbiór informacji z systemów powietrznych o działaniach, sile i zapasach przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika. Źródła z których korzysta AJF to między innymi Powietrzny System Wczesnego Wykrywania (AEW), Powietrzny System Wykrywania i Dowodzenia (AWACS, J-STARS), samolotów rozpoznania marynarki wojennej (MPA), oraz samolotów bezzałogowych (UMA).

3. TANKOWANIE W POWIETRZU

Wnosi do operacji powietrznych: powiększenie potencjału poprzez zwiększenie zasięgu oddziaływania, elastyczność, mobilność, jak również umożliwia wybór pomiędzy ciężarem paliwa, uzbrojenia lub ładunku. Umożliwia użycie lotnictwa na dużych odległościach lub koncentrowaniu się: gdzie i kiedy jest to najbardziej potrzebne.

4. TRANSPORT POWIETRZNY

Operacje transportu powietrznego (strategiczne i taktyczne) zapewniają prędkość, elastyczność, mobilność, które pozwalają składnikom AJF być szybko dostarczonym, odebranych, podtrzymanym lub ewakuowanym. Dostępność dostatecznego transportu powietrznego lub nośność transportu będą znacząco ważne w planach COMAJF.

5. POSZUKIWANIE I RATOWNICTWO (SAR) oraz

POSZUKIWANIE I RATOWNICTWO W CZASIE WALKI (CSAR)

Operacje SAR mogą obejmować użycie mieszanego lub rotacyjnego skrzydła lotniczego, wyspecjalizowanych zespołów i sprzętu w celu poszukiwania i ratowania personelu będącego w niebezpieczeństwie na ziemi lub na morzu.

Ponieważ jest to w zakresie odpowiedzialności narodowej to COMAJF musi koordynować swoją SAR/CSAR z RCC odpowiedzialnym za swoje rejony ratownictwa. (Patrz ATP-10).

6. SPECJALNE OPERACJE POWIETRZNE

Operacje te są działaniami powietrznymi prowadzonymi przez specjalnie zorganizowane, wyszkolone i wyposażone siły w celu osiągnięcia wojskowych, politycznych, ekonomicznych lub psychologicznych celów niekonwencjonalnymi wojskowymi środkami. Operacje te prowadzone są w czasie pokoju, kryzysu i konfliktu, samodzielnie lub w koordynacji z operacjami sił specjalnych lub konwencjonalnych.

DOWODZENIE I KIEROWANIE

Jedność dowodzenia i kierowania siłami lotnictwa

Jedność dowodzenia i kierowania wysiłkami lotnictwa najlepiej osiąga się kiedy jest ona realizowana od najwyższych szczebli. Połączone operacje powietrzne aby zabezpieczyć cele kampanii COMAJF wykonywane są samodzielnie lub przy wsparciu innych składników AJF. Powietrzny udział w kampanii może być realizowany poprzez wykorzystanie: dostępnych ugrupowań, możliwości bojowych posiadanych systemów w ramach przeprowadzonych misji lub wypadów. Ich efektywność nie jest

jedynie funkcją relacji pomiędzy dowódcą, dowództwem i ustalonym przez niego systemem kierowania.

Dowódca

COMAJF może łączyć i organizować podległe, przydzielone czasowo i wspierające siły w ramach jego obszaru odpowiedzialności (AOR) dla osiągnięcia celów kampanii. Może decydować o planowaniu, kierowaniu i kontrolowaniu wspólnymi operacjami powietrznymi osobiście, używając swojego sztabu do dostarczania wytycznych i koordynacji powietrznych kampanii wyznaczonych AJF. Jednak COMAJF może normalnie wyznaczać AJF ACC do efektywnej integracji lotnictwa w jego ogólnej koncepcji operacji, uwzględniając w pełni wykorzystanie powietrznych możliwości, oraz koordynując potrzeby innych składowych których wymagane jest użycie w obszarze odpowiedzialności.

AJFACC WYZNACZANIE

COMAJF zazwyczaj może wyznaczyć jako AJFACC dowódcę z przewagą odpowiednich zalet, w tym wysokimi zdolnościami planowania i kierowania operacjami powietrznymi. COMAJF będzie opierał decyzję do utworzenia AJFACC, na kilku czynnikach, takich jak: cała misja AJF, koncepcja operacji, misje i zadania wyznaczone dla podległych dowódców, dostępne siły, okres, istota połączonych operacji powietrznych i stopień jedności dowodzenia i kierowania odpowiednich operacji powietrznych.

AJFACC UPRAWNIENIA

AJFACC powinna planować i kierować skoordynowanymi operacjami powietrznymi używając dostępnych danych zgodnie z wytycznymi COMAJF osiągając cele kampanii. AJFACC będzie funkcjonował bez względu na przydzielony mu przez COMAJF zakres dowodzenia.

AJFACC OBOWIĄZKI

COMAJF może określać obowiązki AJFACC. Typowe obowiązki mogą zawierać:

- a) wykorzystanie planu połączonych operacji powietrznych w celu zabezpieczenia ogólnego planu kampanii COMAJF;

- b) dostarczenie rekomendowanego podziału wysiłku (apportionment) do COMAJF po konsultacjach z dowódcami innych komponentów;
- c) bazując na zaakceptowanym przez COMAJU podziale wysiłku realizuje scentralizowane dowodzenie wydzielonymi do misji siłami a także stawia zadania w zakresie organizacji współdziałania;
- d) kontrola wykonania określonych przez COMAJF połączonych operacji powietrznych;
- e) koordynowanie połączonych operacji powietrznych z operacjami innych składowych dowództw i sił wyznaczonych do zabezpieczenia z COMAJF;
- f) ocenianie rezultatów operacji;
- g) wykonywanie zadań służby ruchu lotniczego, oraz dowódcy obrony powietrznej, w sytuacji kiedy są one nakazane do realizacji przez COMAJF;
- h) spełnianie roli jako wspieranego lub wspierającego dowódcy w zależności od decyzji COMAJF.

AJFACC ORGANIZACJA

Skład organizacji AJFACC może być podyktowany wymaganiami i potrzebami COMAJF i operacyjnymi czynnikami w strefie odpowiedzialności. Typową organizacja powinna składać się z AJCAOC, podstawowego komponentu współdziałania i pomocniczych komórek sztabu, jak następuje:

a) AJCAOC funkcje

AJCAOC może być centralnym ogniwem organizacji AJFACC, obejmującym następujące funkcje i zadania:

1. Planowanie. Sztab planowania przygotowuje plany przyszłych połączonych operacji powietrznych, zabezpieczając cele kampanii COMAJF. One dostarczają wytyczne do (COMAJF) rozdzielnictwa i osiągają użyteczność powietrzną. Na podstawie decyzji COMAJF i innych wiążących ustaleń, sztab przygotowuje codziennie Rozkaz Bojowy Lotnictwa (ATO).
2. Kierowanie. Sztab operacji wykonuje ATO. Zarządza również bieżącymi połączonymi operacjami powietrznymi m.in. przesuwając operacje w wyznaczonych

terminach lub wyznaczając cele oraz wykonuje inne niezbędne regulacje wynikające z sytuacji operacyjnej.

3. Rozpoznanie. Personel rozpoznania wchodzący w skład AJCAOC powinien kontrolować i szacować (oceniać) możliwości przeciwnika oraz przewidywać jego zamiary, przekazywać dane odnośnie charakterystyki obiektów uderzeń, oraz prowadzić szacunkową ocenę własnych strat.

4. Współpraca. Standardowo, odpowiedzialne za planowanie morskich, lądowych i specjalnych operacji komponentu dowództwa będą prowadziły wzajemną współpracę w ramach AJCAOC. Dodatkowo wszystkie narody wydzielające swoje komponenty powietrzne powinny czynnie uczestniczyć w realizacji współpracy tego sztabu. Problemy z tym związane powinni rozwiązywać wybrani doświadczeni specjaliści wojskowi, którzy będą w stanie zintegrować skład lub narodowe operacje w połączone operacje powietrzne sprzymierzonych. Powinni oni również koordynować i rozwiązywać ewentualne konflikty wynikłe z powodu międzynarodowego charakteru wsparcia powietrznych operacji.

b) Podstawowy komponent współdziałania (współpracy) - powinien stanowić ogniwo pośrednie w procesie koordynacji działalności pomiędzy AJFACC, a każdym dowództwem komponentu. Oficerowie wchodzący w skład tego organu, powinni reprezentować dowódców swoich narodowych komponentów w krytycznych sprawach i prezentować indywidualne narodowe uwarunkowania w procesie planowania i realizacji połączonych operacji powietrznych. Główni narodowi oficerowie d/s współpracy mogą pełnić podobną rolę na szczeblu narodowym.

c) AJFACC sztab - powinien odzwierciedlać charakter realizowanej misji i skład AJFACC każde państwo i komponent dostarczające środków walki dla AJFACC powinno być w nim reprezentowane. Wyznaczeni ze wszystkich funkcjonalnych komórek sztabu takich jak: rozpoznania, walki radioelektronicznej, logistyki, kontroli przestrzeni powietrznej, planowania i CIS, eksperci powinni dostarczać odpowiednich ekspertyz w zakresie zabezpieczenia, planowania i realizacji zadań. Eksperti misji (walka o przewagę w powietrzu, ofensywne wsparcie lotnicze, rozpoznanie i obserwacja, AAR i AT) powinni dostarczać żądanych ekspertyz operacyjnych do planowania i wykorzystania sił udostępnionych przez narody i inne rodzaje wojsk.

AJFACC w konsultacji z innymi dowódcami komponentem powinien rozstrzygnąć uwzględnienie realizacji specyficznych narodowych potrzeb.

AJFACC POŁOŻENIE

AJFACC może być rozmieszczony na morzu lub na lądzie. Lokalizacja może zależeć od dostępnych środków i specyfiki realizowanej operacji. Połączenie sztabów COMAJF i AJFACC w czasie działań nie jest niezbędne. Kiedy oba sztaby bazują na morzu powinny być rozmieszczone wspólnie w odpowiednio wyposażonym miejscu. Bez względu czy sztab AJFACC jest rozmieszczony na lądzie czy też na morzu jego struktura organizacyjna i funkcjonalna pozostaje bez zmian.

AJFACC PRZEKAZYWANIE DOWODZENIA

Efektywność połączonych operacji powietrznych jest osiągana m.in. poprzez czasowe przekazywanie przez AJFACC odpowiedzialności (uprawnień dowodzenia) pomiędzy dowództwami na morzu i na lądzie. Ponowne desygnowanie może wydarzyć się w następujących okolicznościach:

- a) kiedy potrzeby planowania i wykonywania połączonych operacji powietrznych przekraczają zdolności i możliwości komponentu;
- b) kiedy nagromadzenie i przebazowanie sił przenosi przewagę powietrznych środków walki do drugiego dowódcy, który ma zdolność planowania i wykonania połączonych operacji powietrznych;
- c) kiedy COMAJF decyduje, że drugi komponent jest lepiej położony do wykonania obowiązków AJFACC.

PLANOWANIE I WYKONYWANIE POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH

OKREŚLENIE KONCEPCJI POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH

Planowanie połączonych operacji powietrznych rozpoczyna się misją AJF. Oceny COMAJF tworzą podstawę dla określenia celów do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów. Na podstawie misji AJF, koncepcji operacji COMAJF i określonych

celów, AJFACC ocenia sytuację powietrzną. W wyniku tej oceny powstaje szczegółowo opracowany kierunek działania (COA). Kiedy kierunek działania AJFACC zostaje zaplanowany przez COMAJF, staje się on podstawową koncepcją operacji powietrznych, stanowiącą o sposobie użycia siły powietrznej. Plan połączonych operacji powietrznych, plany zabezpieczenia uszczegółwiają sposób w jaki lotnictwo zabezpieczało będzie kampanię COMAJF.

PLAN POŁĄCZONYCH OPRACJI POWIETRZNYCH

Plan powinien określać w jaki sposób siły powietrzne przyczynią się do osiągnięcia celów kampanii. Plan ten powinien:

- a) rozpoznawać bieżące i potencjalne ofensywne i defensywne zagrożenia ze strony przeciwnika;
- b) wskazywać, jaki będzie wymagany wkład lotnictwa w osiągnięciu celów połączonych operacji powietrznych;
- c) integrować narodowe siły wydzielone do operacji;
- d) określać priorytetowość celów i obiektów, opisując w jakiej kolejności powinny być atakowane lub obezwładnione, określać wielkość wysiłku i założone do osiągnięcia rezultaty;
- e) rozpoznawać cele wymagające wielokrotnych ataków;
- f) składać relacje (meldować) z poszczególnych faz połączonych operacji powietrznych do COMAJF;
- g) określać procedury przydziału wysiłku do wykonania zadań i realizacji dowodzenia połączonym komponentem lotniczym;
- h) dopasowywać ilość i jakość sił do dostępnego zabezpieczenia logistycznego i jego ograniczeń;
- i) systematycznie dostarczać obszernych i ciągłych informacji potrzebnych do wykonania planu połączonych operacji.

W celu integracji narodowych komponentów sił powietrznych przypisany do tego COMAJF powinien wyznaczać siły, dopiero po konsultacji ze wszystkimi dowódcami komponentów oraz ustalać całość powietrznych zasobów niezbędnych do

wykonania połączonych operacji powietrznych. W trakcie realizacji tego procesu powinny być brane pod uwagę następujące uwarunkowania:

- a) cel, który powinien być osiągnięty;
- b) rzeczywiste ograniczenia polityczne;
- c) charakter i intensywność konfliktu, realizowaną strategię, w szczególności zagrożenie, prawdopodobne typy celów, możliwe potrzebne czasy reakcji, skuteczną generację potrzeb (narastanie sił);
- d) czasy wykonania zadania przez potencjalne powietrzne środki walki;
- e) operacyjne możliwości, ograniczenia i zabezpieczenia wszystkich systemów uzbrojenia oraz teren i warunki pogodowe;
- f) dostępność zabezpieczenia logistycznego.

TYPY PRZYDZIAŁÓW

Przypisana dowództwu NATO władza (OPCOM) nad wydzielonymi przez państwa siłami jest delegowana do COMAJF. Normalnie COMAJF posiada uprawnienia w zakresie dowodzenia OPCOM. Dalszy rozdział powietrznych środków walki jest realizowany na czterech poziomach:

- a) Allotment jest czasowym przekazaniem sił powietrznych pomiędzy dowództwami teatrów. Władza do takiego przydziału środków walki jest przypisana dowódcy posiadającemu kategorię dowodzenia OPCOM. Proces ten jest używany do osiągnięcia równowagi sił przeznaczonych do osiągnięcia celów podanych przez tego dowódcę;
- b) Apportionment czyli podział wysiłku - jest postanowieniem i wyznaczeniem części całego spodziewanego wysiłku w procentach, który związany z priorytetami powinien być przywiązany do rozmaitych operacji powietrznych lub przestrzeni geograficznych dla danego okresu czasu. Apportionment jest podstawowym obowiązkiem COMAJF. Zaś AJFACC jest odpowiedzialny przed COMAJF za rekomendację przydziału, AJFACC robi swoją rekomendację na podstawie planów lotnictwa (C2), określonych priorytetów, dzieląc wysiłek na okresy i zadania. W kolejności, biorąc pod uwagę całe kampanie COMAJF, AJFACC musi przed dokonaniem przydziału poleceń ciągle konsultować się i radzić dowódców komponen-

tów wojsk lądowych i marynarki wojennej, wykorzystując w tym celu oficerów łącznikowych. Efekt taki może być tak osiągnięty podczas spotkań AJTCB (Rada współpracy) lub podobnego ciała, które w tym celu może powołać COMAJF;

- c) Allocation jest transponowaniem podziału wysiłku na całkowitą liczbę typów samolotów będących w dyspozycji dla każdej operacji lub zadania tzn. na ilość samolotów. Allocation powinien uwzględnić realne możliwości samolotów i warunki geograficzne działań. Ograniczenia te powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w opracowywanych rozkazach. Jeśli nie będzie to uwzględnione to zaistnieje konieczność późniejszych konsultacji w tym zakresie;
- d) Tasking czyli stawianie zadań - jest procesem przenoszenia efektów podziału wysiłku w formę rozkazów i wydawaniu ich do zaangażowanych jednostek. Każdy rozkaz powinien zawierać dostatecznie szczegółowe instrukcje umożliwiające biorącym udział w operacji oddziałom wykonanie swoich misji z powodzeniem.

DYSPOZYCYJNOŚĆ SP

Dowódcy wydzielonych komponentów powinni znać swoją podległość w zabezpieczeniu realizacji połączonych kampanii. Siły te mogą być bezpośrednio dowodzone przez COMAJF, lub na jego korzyść przez AJFACC bazujący na wytycznych COMAJF. Tylko COMAJF ma prawo do ponownego rozdziału, a także odesłania - jako nadwyżki sił komponentów lub pojedynczych jednostek sił powietrznych będących do jego dotychczasowej dyspozycji.

WYZNACZANIE CELÓW

Ostateczną odpowiedzialność za wyznaczanie celów ponosi COMAJF. Skład dowódców AJF powinien rozpoznać potrzeby i wyznaczyć cele, które są również poza przestrzenią odpowiedzialności lub ich zniszczenie przewyższa możliwości ich organicznych i wspierających środków walki. Typowo, COMAJF może organizować Radę Współpracy Wyznaczania Celów (AJTCB), która może służyć jako integrujące centrum wyznaczania celów, lub jako szczebel COMAJF - ośrodek analizy celów. COMAJF określa rolę AJTCB, która może obejmować przegląd informacji o celach, dostarczanie o nich informacji, ustalenie priorytetów i przygotowanie wstępnych list celów. Wyniki procesu wyznaczania celów i możliwe zalecenia AJTCB, które zostały

wzięte pod uwagę przez COMAJF są następnie odzwierciedlone w procesie stawiania zadań mających zakończonym przygotowaniem rozkazów, ATO, ACO.

CYKL PLANOWANIA DZIAŁAŃ I STAWIANIA ZADAŃ W SIŁACH POWIETRZNYCH

Cykl planowania działań i stawiania zadań w siłach powietrznych składa się z następujących podstawowych przedsięwzięć: procesu organizowania współdziałania, realizacji podziału sił oraz stawiania zadań w zakresie realizacji planowanych misji powietrznych i lotów bojowych. Cykl powinien być wrażliwy na zmiany: rozporządzeń, rozkazów COMAJF, prośby wsparcia skierowane od któregośkolwiek z dowódców komponentów oraz na zmiany sytuacji taktycznej. Uogólniając w wyniku realizacji całego cyklu następuje dokładne przyporządkowanie dostępnej ilości sił do niszczenia poszczególnych celów. Cykl ten można podzielić na następujące etapy:

a) Apportionment - podział wysiłku

Po konsultacjach z dowódcami innych komponentów dowódców AJFACC dokonuje podziału wysiłku, a następnie rekomenduje go COMAJF. COMAJF zatwierdza lub koryguje przedstawiony podział uwzględniając możliwą całkowitą wielkość wysiłku powietrznego oraz określone cele i przyjętą koncepcję operacji;

b) Targeting - wyznaczanie celów

Cele są wyznaczane, aby zapewnić osiągnięcie celów i priorytetów dostarczonych przez COMAJF. Informacje o wszystkich potencjalnych celach są przetwarzane przez JAOC (Zespół planowania walki), który rozpoznaje, określa ważność, wyróżnia specyficzne cechy celów, odpowiadających COMAJF. Końcowym produktem fazy klasyfikacji celów, jest lista celów wg ważności zazwyczaj nazywana JIPTL (Joint Integrated Prioritised Target List). Zakończenie tego procesu ma miejsce wtedy, kiedy cele są zatwierdzone i zawarte w rozkazie bojowym.

c) Weapon/Allocation - uzbrojenie i przydział sił

Podczas tej fazy w zależności od charakteru obiektu (celu) dobierane jest właściwe uzbrojenie samolotów. W wyniku tej działalności sporządzona jest rekomendacja - w formie dokumentu OTR (over target requirement) - co do wyboru sił i środków przeznaczonych do niszczenia poszczególnych obiektów (realizacji określonych celów). Informacje dotyczące najważniejszych, priorytetowych celów

umieszczane są w MAAP/Master Air Attack Plan). Tak przygotowany MAAP jest planem przyszłych działań, który formułuje założenia ATO. Realizacja czasowego przydziału sił występuje wtedy, gdy AJFACC przelicza podział wysiłku na dokładną liczbę i typy samolotów, lub typy uzbrojenia udostępnionego dla operacji lub zadania.

d) ATO Development - ATO rozwinięcie

Po zatwierdzeniu MAAP przez AJFACC, sztab planowania powinien przygotować połączony ATO, specjalne instrukcje (SPINS) i jeśli jest JFACC również ACA i ACO. Bazując na celach COMAJF, nadmiar sił bojowych nie wymaganych do bezpośredniego wsparcia innych komponentów może być oddane z powrotem do dyspozycji AJFACC. (Re - Allotment).

e) Execution - realizacja

AJFACC powinien kierować wykonaniem i usuwaniem konfliktów wszystkimi możliwościami lub dostępnymi siłami wg danego ATO. Komponenty które realizują zadania bojowe określone w ATO po ich zakończeniu przedstawiają meldunki do AJCAOC. Analiza zawartych w nich informacji stanowi podstawę do zrewidowania bieżących potrzeb przez COMAJF.

f) Operational Analysis - Analizy operacyjne (oceny działań)

Efektywne planowanie i przeprowadzenie kampanii, wymagają ciągłej oceny wpływu działań połączonych sił na możliwości nieprzyjaciela. Operacyjna analiza jest prowadzona ciągle na wszystkich szczeblach dowodzenia i dlatego COMAJF powinien ustalać scentralizowany operacyjny system analiz w celu właściwego informacyjnego zabezpieczenia podległych sił. Analizy operacyjne kończy cykl wyznaczania celów i jednocześnie częściowo dostarczają danych wejściowych do realizacji przyszłego kolejnego cyklu.

ZABEZPIECZENIE CIS (Communications and Information System)

AJFACC będzie wymagał odpowiedniego, niezawodnego i wysoce sprawnego systemu łączności (komunikacji) i informacji w celu bieżącej koordynacji i integracji stawiania zadań lotnictwu w swojej strefie odpowiedzialności. Działalność ta obejmuje m.in. tworzenie i przekazywanie ATO i ACO, przez bezprzewodowe łącza do marynarki wojennej, sił lądowych i sił powietrznych objętych planem misji. CIS

zabezpiecza także bieżący przepływ meldunków, raportów i próśb. CIS musi być dublowany wewnątrz AJF, zabezpieczać narodowe elementy oraz łączyć informacyjnie siły sprzymierzonych z siłami narodowymi gospodarza.

DODATKOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE POŁĄCZONYCH OPERACJACH POWIETRZNYCH

OBRONA POWIETRZNA - przyczynia się do neutralizacji lub redukcji możliwości powietrznej akcji przeciwnika przeciwko AJF. Zdolność takiej obrony powinien zazwyczaj posiadać każdy komponent AJF. COMAJF powinien mianować Dowódcę Obrony Powietrznej, (ADC - Air Defence Commander) który ustala zintegrowaną organizację obrony powietrznej, która powinna być efektywna w całej przestrzeni odpowiedzialności. AJFACC może przejąć rolę ADC, o ile skala połączonych operacji nie wymaga wyznaczenia dodatkowego dowódcy. Komponent dowództwa marynarki wojennej może być odpowiedzialny za obronę powietrzną i koordynację z CADA (Coordinated Air Defence Area). Są ustalone procedury integracji i kooperacji środków walki marynarki wojennej w połączonym planie obrony powietrznej, zawierającym CAD MS (Coordinated Air Defence in Mutual Support) i CASP (Coordinated Air/Sea Procedures).

POSZUKIWANIE I RATOWNICTWO - SAR (Search and Rescue)

COMAJF jest odpowiedzialny za zabezpieczenie i koordynację SAR i CSAR (Combat SAR) na potrzeby swoich sił nad terytorium własnym i nieprzyjaciela. Kraje są odpowiedzialne za SAR w rejonach wyznaczonych międzynarodowymi porozumieniami (ICAO) zwanymi Regionami Ratownictwa i Poszukiwania. W celu koordynacji działań SAR w poszczególnych rejonach utworzono w centrum koordynacji ratownictwa. Operacje SAR zazwyczaj prowadzone są poza terenem nieprzyjaciela. Operacje CSAR obejmują odzyskanie załóg samolotów i izolowanego personelu wojskowego w sytuacji realnego zagrożenia życia, często wymagają też przekraczania międzynarodowych granic.

W operacjach poza przestrzenią NATO, COMAJF będzie musiał organizować SAR / CSAR w wyznaczonej mu strefie odpowiedzialności. Należy zaznaczyć, że SAR na terytorium i wodach terytorialnych, jakiegokolwiek kraju pozostaje suwerennym prawem i główną odpowiedzialnością SAR władz tego kraju. Dlatego też COMAJF musi przestrzegać międzynarodowych porozumień, oraz uwzględniać przy opracowywaniu procedur SAR w strefie jego odpowiedzialności lokalne prawo, kompetencje policji oraz możliwości krajowego SAR.

W koordynacji z odpowiednim RCC (Rescue Coordination Centre), COMAJF może utworzyć Połączone Centrum Koordynacji Ratownictwa (JRCC), w celu udogodnienia, planowania, koordynacji i kierowania operacjami CSAR, alternatywne ogniwo J3 (SF) może wziąć na siebie taką odpowiedzialność. Ogniwo JRC /J3 powinno być obsadzone przez specjalistyczny personel z przydzielonymi uprawnieniami w zakresie kierowania i koordynacji a także powinno być zdolne do wykonania krótkoterminowych operacji CSAR z połączeniem zadań ratownictwa. Siły będące do dyspozycji w operacjach CSAR, powinny podlegać wyznaczonemu szefowi JRC posiadającemu uprawnienia TACON.

1.4. KONTROLA PRZESTRZENI POWIETRZNEJ

WSTĘP

Przestrzeń powietrzna w strefie i ponad strefą odpowiedzialności COMAJF może być używana przez komponenty AJF, celem przeprowadzenia swoich misji. Kontrola przestrzeni powietrznej powinna zmaksymalizować skuteczność operacji wojskowych poprzez sprawne zintegrowane i elastyczne użycie przestrzeni powietrznej przy minimum ingerencji i skrzepowania.

Doktryna i środki, którymi kontrola przestrzeni powietrznej jest w rzeczywistości w czasach wojny i kryzysów realizowana, zawarte są w ATP-40, szczegółowe procedury dla stref operacyjnych NATO są zawarte w regionalnych planach kontroli przestrzeni powietrznej NATO. Podstawy doktryny ATP-40 i procedury mogą być użyte do sformułowania planów kontroli przestrzeni powietrznej w łącz. operacjach pow. poza przestrzenią NATO

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA KONTROLĘ PRZESTRZENI POWIETRZNEJ

Odpowiedzialność za kontrolę przestrzeni powietrznej w połączonych operacjach powietrznych należy do COMAJF i on powinien powołać zespół kontroli ACA (Airspace Control Authority) do koordynacji działaniami kontroli przestrzeni powietrznej dla AJF. ACA jest odpowiedzialna przed COMAJF za system kontroli przestrzeni powietrznej, za przygotowanie Planu Kontroli Przestrzeni Powietrznej (ACP) i za sformułowanie ACO. Szybkie dostarczenie ACO do wszystkich komponentów AJF w strefie odpowiedzialności i regularne uaktualnianie swoich danych, są decydujące. Kiedy są dostępne zautomatyzowane systemy do wypracowania i rozsyłania ACO, to redukuje się czas oraz możliwość wystąpienia błędu. Kiedy kontrola przestrzeni powietrznej i działania obrony powietrznej są blisko powiązane ze sobą, ADC, ACA powinny być tak samo zespolone.

Jeśli nie, to te dwie funkcje muszą być jasno określone przez COMAJF i dokładnie skoordynowane.

SYSTEM KONTROLI PRZESTRZENI POWIETRZNEJ

Podstawowym celem systemu kontroli przestrzeni powietrznej (ACS) jest zwiększenie możliwości wszystkich użytkowników przestrzeni powietrznej w zakresie podniesienia efektywności działań bojowych przy równoczesnym obniżeniu ryzyka poniesienia strat ze strony wojsk własnych. Jest to ważny element w koncepcji połączonych operacji powietrznej wzmacniającej możliwości COMAJF w zakresie użycia lotnictwa. Kontrola przestrzeni powietrznej może być osiągnięta poprzez pewną kontrolę z wykorzystaniem systemu rozpoznania i łączności lub poprzez użycie procedur i ustalonych reguł w wyznaczonej przestrzeni kontroli, lub też poprzez kombinację tych dwóch metod.

ACS musi integrować wszystkich użytkowników przestrzeni powietrznej i musi być elastyczny i czuły na zmiany wymagań komponenta dowódców AJF. ACS musi składać się z personelu, służb, procedur, systemów i wymaganych kwalifikacji aby spełnić właściwe funkcje kontroli przestrzeni powietrznej.

1.5. POŁĄCZONA OBRONA POWIETRZNA

WSTĘP

Obrona powietrzna (AD - Air Defence) jest definiowana jako wszystkie działania (środki) przeznaczone do anulowania lub redukcji efektywności akcji powietrznej przeciwnika. AD w obszarze odpowiedzialności AJF musi bazować na uzgodnionej doktrynie w której koncepcje operacji, uszczegółowione plany, kompatybilna taktyka techniki pracy i procedury mogą być wykorzystane. Organizuje się ją gdy wymagana jest większa siła do operowania w przestrzeni oddziaływania narodowego systemu obrony powietrznej lub też gdy takiego systemu nie ma.

Jako integralna część operacji zwalczania potencjału powietrznego przeciwnika, połączone operacje obrony powietrznej starają się osiągnąć odpowiedni poziom panowania (kontroli) w przestrzeni powietrznej, a poprzez to właściwą ochronę sił. Najlepszym sposobem osiągnięcia tego, będzie przygotowanie zintegrowanej AD, która realizowana połączonym wysiłkiem będzie spełniała wymagania każdego komponentu sił. Rozdział ten przedstawia główne cechy doktryny połączonej AD (JAD), która może być zastosowana w połączonych operacjach.

COMAJF w swojej koncepcji operacji powinien być przygotowany do obrony powietrznej przed nieprzyjacielem, obrony która może obejmować szeroki zakres od balistycznych rakiet taktycznych poprzez rakiety wycelowane na cele morskie i lądowe (odpalane spoza zasięgu obrony), do konwencjonalnych bombowców i samolotów - szturmowych - niezapominając także o samolotach bezpilotowych. Koncepcja ta musi również obejmować możliwości aktywnego przeciwdziałania realizowanym przez nieprzyjaciela procesom szeroko rozumianego rozpoznania oraz konieczność destrukcyjnego oddziaływania na jego systemy dowodzenia i kierowania.

ZASADY POŁĄCZONEJ OBRONY POWIETRZNEJ

A) Kontrola przestrzeni powietrznej

Posiadaną kontrolę przestrzeni powietrznej można określić jednym z trzech podstawowych stopni:

1. **Korzystna sytuacja powietrzna** - jest ona wówczas kiedy rozmiar zastosowanego wysiłku przez siły powietrzne nieprzyjaciela jest niewystarczający do zadania szkód zagrażających powodzeniu operacji morskich, lądowych i powietrznych.
  2. **Przewaga w powietrzu** - jest definiowana jako stopień dominacji w bitwie powietrznej jednych sił powietrznych nad drugimi, pozwalający prowadzić operacje przez te pierwsze (ich siły lądowe, morskie i powietrzne) w wyznaczonym czasie i miejscu bez oddziaływania sił powietrznych przeciwnika.
  3. **Supremacja w powietrzu** - jest definiowana jako stopień przewagi w powietrzu, w której siły powietrzne przeciwnika są niezdolne do jakiegokolwiek skutecznego przeciwdziałania.
- B) **Przeciwdziałanie rozpoznaniu** - polega na przeciwdziałaniu realizacji rozpoznania operacyjnego i taktycznego przez przeciwnika. Celem jest niedopuszczenie do pozyskania przez nieprzyjaciela informacji niezbędnych do przeprowadzenia przez niego ataku, lub w najgorszym razie, do zakłócenia (skomplikowania) przebiegu jego procesów kierowania i planowania tym sposobem, niedopuszczenia do uzyskania powodzenia jego ataku.
- C) **Ostrzeżenie**. Realizowane jest poprzez rozwinięcie na wybranych pozycjach dodatkowych środków nakazanych przez ośrodek analizy i dystrybucji informacji o sytuacji powietrznej RAP (Recognized Air Picture) w celu poprawy możliwości rozpoznania oraz poprzez wykorzystywanie wszystkich dostępnych w tym zakresie danych strategicznych, operacyjnych i taktycznych. Posiadane środki walki i znajomość sytuacji geograficznej powinna zrównoważyć potencjalne zagrożenie oraz pozwolić zaplanować skuteczne warianty kontrataku. Wykorzystywanie wojskowego systemu ostrzeżenia zabezpieczy podjęcie odpowiedniej reakcji na działania nieprzyjaciela w zależności od rozwijającej się sytuacji.
- D) **Obrona w głębi**. W zależności od możliwości czasowych uzyskania ostrzeżenia, systemy uzbrojenia mogą nawiązywać kontakt z przeciwnikiem w określonym czasie. Dlatego też system ostrzeżenia determinuje położenie (dyslokację) i stan gotowości bojowej systemów uzbrojenia. Obronę głęboko urzutowaną osiąga się poprzez integrację przestrzeni i systemów broni defensywnej. Wykorzystanie strefowe systemów uzbrojenia średniego i dalekiego zasięgu pozwala bronić sze-

rokiego rejonu przed celami przechodzącymi przez strefy ognia tych systemów. Możliwości wykorzystania systemu obrony punktowej ograniczone są ich zasięgiem i dlatego przeznaczone są do obrony specyficznych obiektów. W planowanym rejonie obrony, Dowódca Obrony Powietrznej (ADC - Air Defence Commander) będzie potrzebował ustalić liczbę linii użycia broni lub tzw. linii śmierci, które określą pozycję gdzie atakujące systemy nieprzyjaciela - w celu niedopuszczenia go do użycia swojego uzbrojenia będą - musiały być odparte. Liczba warstw obrony zależy od ilości i jakości środków walki będących w dyspozycji ADC, rozmiaru bronionego obszaru, infrastruktury kierowania, potrzebnego czasu ostrzegania, kierunku zagrożenia.

- E) **Skoordynowane działania AD.** W strukturze systemu dowodzenia i kierowania połączonych sił sprzymierzonych (AJFC2) - i jeżeli jest to w możliwie w funkcjonującej organizacji AD kraju - gospodarza - ADC może wyznaczyć podporządkowanych sobie dowódców odpowiedzialnych za wyszczególnione regiony i sektory. Regiony i sektory mogą być, wyznaczone oddzielnie nad morzem lub lądem, lub też mogą obejmować obydwa, mogą one być zabezpieczone przez środki walki bazujące na morzu lub lądzie i powinny być kierowane przez najbardziej kompetentne dowództwo. W każdym regionie i sektorze procedury dla: zamiany RAP, kierowania bitwą powietrzną, koordynacji systemu uzbrojenia i zmniejszenia wzajemnej ingerencji powinny być wcześniej ustalone. Może być to wykonane poprzez dostarczone rozkazy lub wykorzystując proceduralne środki, bardziej odpowiednie dla efektywnej integracji zaangażowanych sił.
- F) **Skoordynowane operacje powietrzne.** Siły obrony powietrznej wspierają prowadzenie całej walki powietrznej, a nie tylko biorą udział w operacji AD. Minimalizuje to ingerencje pomiędzy obronnymi (defensywnymi) a ofensywnymi /zabezpieczającymi/ operacjami powietrznymi. AD zabezpiecza wyjście do ataku sił ofensywnych lub wydzielając część sił do składu COMAO (Composite Air Operations) wspiera całą misję.
- G) **Dowodzenie i realizacja.** Zasada scentralizowanego dowodzenia z zdecentralizowanym wykonaniem gwarantuje maksymalny stopień swobody rozmaitych systemów uzbrojenia szczególnie w nieprzyjnym, aktywnym środowisku. Ta zasada wymaga rozległego i wiarygodnego CIS z odpowiednim nadmiarem środków. Zakres kompetencyjny dowodzenia musi być dokładnie zdefiniowany dla

każdego poziomu aby zabezpieczyć funkcjonowanie systemu i kontrolowane sphywanie rozkazów, wytycznych oraz informacji pozwalających na bieżące określanie korzyści z działań innych elementów struktury połączonej AD.

AKTYWNA I PASYWNA OBRONA POWIETRZNA

Połączona AD obejmuje zarówno aktywne i pasywne elementy obrony, równowaga pomiędzy nimi będzie podyktowana przez otoczenie operacyjne.

Aktywna AD

Aktywne operacje AD zawierają wszystkie bezpośrednie działania obronne przeprowadzone w celu obniżenia zagrożenia ataku z powietrza. Działania te zawierają:

- a) kierowanie walką powietrzną;
- b) kontrolę przestrzeni powietrznej;
- c) środki C2W;
- d) wykrywanie celu;
- e) identyfikację;
- f) ocenę przeciwnika (zależne od zasad prowadzenia walki (ROE - Rules of Engagement));
- g) walkę (zależna od zasad prowadzenia walki (ognia) - ROE).

Pasywna AD

Pasywna AD składa się ze wszystkich innych środków przedsięwziętych celem zminimalizowania efektów akcji powietrznej przeciwnika. W wymaganiach wobec pasywnej obrony powietrznej zakłada się, że działania aktywnej AD mogą być nie zupełnie pomyslnie. Pasywne środki AD zawierają:

- a) C2W;
- b) rozproszenie;
- c) ochronę psychologiczną;
- d) zabezpieczenie żywotności (STO - Survival To Operate) zawierające szybką naprawę samolotów i utrzymanie funkcjonalnych powierzchni (lotnisk, pozycji);
- e) środki ochrony i obrony przed BMR (NBC- Nuclear, Biological and Chemical);
- f) posiadanie zapasów w systemach, wyposażeniu i funkcjonalnych powierzchniach;

- g) system alarmowania, ostrzegania i odwoływania;
- h) taktyczny podstęp, stonowanie, ukrycie, maskowanie i wykorzystanie środowiska.

WYMAGANIA POŁĄCZONYCH SIŁ OBRONY POWIETRZNEJ

OBSERWACJA I IDENTYFIKACJA ŚRODKÓW WALKI

Komponent rozpoznania i obserwacji jest odpowiedzialny za prowadzenie ciągłej obserwacji wyznaczonej przestrzeni powietrznej i sąsiednich przestrzeni, identyfikacji wszystkich obiektów latających i przekazywanie bieżącej informacji o sytuacji powietrznej do właściwych centrów dowodzenia. Wszystkie dostępne źródła obserwacji i identyfikacji, aktywne i pasywne czujniki marynarki wojennej, wojsk lądowych czy też lotnictwa powinny działać jako zintegrowany i interoperacyjny system w jednej strukturze kierowania. Taka struktura kierowania tworzy dwupoziomowy system zbioru i dystrybucji informacji o sytuacji powietrznej i informacji alarmowania oraz na bieżąco określa metodę identyfikacji celów. Identyfikacja celów może być osiągnięta proceduralnie przez wykluczenie ruchu własnych sił lub poprzez wyznaczenie specyficznych dróg lotniczych za pomocą wizualnych elektronicznych lub elektroniczno - wizualnych środków, z wykorzystaniem środków rozpoznania radioelektronicznego (ESM - Electronic Warfare Support Measures), lub poprzez wykorzystanie innej formy rozpoznania. Szczegółowe rozpoznanie celów może być później rozdzielone na współdziałające systemy takie jak identyfikacji SWÓJ - OBCY (JFF - Identification of Friend or Foe) lub samodzielne systemy, wykorzystujące dopplerowskie zjawiska odbicia fal elektromagnetycznych. Jeżeli źródło identyfikacji i rozpoznania jest oddzielona od strzelającej jednostki to w jej systemie dowodzenia muszą znajdować się nie środki do realizacji - w czasie walki - współdziałania z ogniwami rozpoznania oraz środki zabezpieczające dystrybucję uzyskanej informacji wewnątrz jednostki.

PODSTAWOWE SYSTEMY UZBROJENIA

W całej strukturze AD są potrzebne różne systemy uzbrojenia, ponieważ pojedynczy system nie będzie w stanie prowadzić walki w całej zagrożonej przestrzeni. Uzbrojenie może być wykorzystane autonomicznie w strefie odpowiedzialności, lub koordynowane przez scentralizowany system kierowania. Struktura AD może wykorzy-

stywać koncepcję obrony punktowej lub strefowej jako część zakładanego systemu prowadzącego obronę głęboko urzutowaną. Samoloty myśliwskie bazujące na morzu i lądzie oraz systemy AD dalekiego, średniego i krótkiego zasięgu (SHORAD) powinny być użyte w sposób uzupełniający siebie nawzajem, a zatem kompensujący słabości właściwe indywidualnym systemom. Najlepszym środkiem do szybkiej koncentracji i użycia siły ognia AD na dużych przestrzeniach i dalekich zasięgach są samoloty myśliwskie AD. Morskie i lądowe uzbrojenie klasy z-p powinno być utrzymywane w wysokich stopniach gotowości i posiadać zdolność natychmiastowej reakcji, szybkiego włączenia i operowania w każdych warunkach atmosferycznych. Ponadto, raketowe systemy marynarki wojennej (SAM) mogą utrzymywać swój wysoki stopień gotowości w czasie przemieszczania, w przeciwieństwie do lądowych systemów walki. Warto zauważyć, że uzbrojenie, które nie jest bezpośrednio przeznaczone do AD może, w ekstremalnych warunkach, również częściowo realizować niektóre zadania AD.

CIS. Wszystkie powyższe elementy wymagają pełnego organizacyjnego zespolenia z wykorzystaniem systemu dowodzenia (CIS - Communications and Information System) oraz całego spectrum urządzeń przekazywania danych.

MOŻLIWOŚCI KOMPONENTÓW OBRONY POWIETRZNEJ

Marynarka wojenna

Obrona powietrzna Marynarki Wojennej może wykorzystywać: samoloty myśliwskie, AEW, EW i zabezpieczenie ARR, pociski raketowe dalekiego i średniego zasięgu klasy woda - powietrze, systemy obrony przed raketami balistycznymi, rakiety obrony punktowej (PDMS) i systemy uzbrojenia krótkiego zasięgu. Czujniki (sensory) mogą zawierać radar z możliwością identyfikacji celów, przeciwdziałania zakłóceniom radioelektronicznym i możliwością zmiany parametrów pracy środka (np. częstotliwości). Systemy AD MWoj. będą operowały w połączonym systemie kontroli przestrzeni powietrznej (ACP) i będą pozwalały nadzorować dodatkowe obszary przestrzeni odpowiedzialności. Ten stan może być zmieniony, w momencie gdy jednostki marynarki wojennej wejdą w rejon wód przybrzeżnych, gdzie połączenie trudności nawigacyjnych i zmniejszonego czasu ostrzegania może spowodować, że kierowanie proceduralne będzie bardziej odpowiednie.

Komponent lądowy

Lądowy komponent AD może zawierać systemy rakiet dalekiego i średniego zasięgu klasy „z-p”, przenośne zestawy obrony przeciwlotniczej lub systemy bardzo krótkiego zasięgu. Systemy SHORAD i MANPADS/SHORAD będą stosowane w lądowym komponencie w strefie operacyjnej. Zastosowanie systemów SAM będzie wymagało koordynacji z ADC w celu wypracowania pełnego zintegrowanego planu AD dla AJF. Uzbrojenie nie przeznaczone bezpośrednio do AD tworzy ostatnią warstwę w naziemnej AD. Wszystkie systemy AD tam gdzie wspólną informacją rozpoznawczą to zabezpieczy, będą operowały zgodnie ze wspólnym planem kontroli (nadzoru) przestrzeni powietrznej (ACP - Airspace Control Plan) przechodząc do kierowania proceduralnego tam gdzie brak informacji lub jej jakość nie zabezpieczy efektywnego wykorzystania posiadanych środków.

Komponent lotniczy

Na ogólne możliwości lotnictwa składają się: możliwości samolotów myśliwskich oraz samolotów: wczesnego ostrzegania, walki radioelektronicznej, powietrznego tankowania (AEW, EW, AAR), możliwości posiadanej sieci lotniskowej, mobilnych i stałych radarów obserwacji przestrzeni powietrznej, a także ilość, jakość, rozmieszczenie posiadanych środków walki. Dodatkowo, wpływ na możliwości komponentu ma fakt, że specyficznie położone lotniska mogą być broniące przez systemy rakietowe średniego i dalekiego zasięgu. Także systemy obrony przed raketami balistycznymi (BMD) mogą być użyte do ochrony strategicznych punktów lub obiektów o znaczeniu operacyjnym. Wszystkie systemy AD będą koordynowane przez AJCA-OC i operowały zgodnie z ACP a tylko w wyjątkowych sytuacjach okresowo zakłada się realizację kierowania proceduralnego.

TWORZENIE POŁĄCZONEGO SYSTEMU OBRONY POWIETRZNEJ

Podczas organizowania połączonego systemu obrony powietrznej sprzymierzonych (AJF AD) powinny być uwzględnione wymagania wynikające z treści planu kampanii COMAJF. Zasadnicze wymagania to: zabezpieczenie realizacji celów operacji COMAJF poprzez ochronę przed uderzeniami z powietrza sił przybyłych na

teatr działań systemu dowodzenia operacjami oraz w razie potrzeby zapewnienie osłony wycofującym się siłom.

Podstawowymi czynnikami uwzględnianymi przy tworzeniu systemu AD powinny być:

- a) zagrożenie;
- b) rozmiary rejonu odpowiedzialności;
- c) liczba, lokalizacja, rozmiar, ważność rejonów i środków walki, które będą ochraniać i poziom obrony jaki musi być osiągnięty;
- d) możliwości własnych systemów uzbrojenia;
- e) warunki środowiska w rejonie odpowiedzialności.

OBOWIĄZKI DOWÓDCY OBRONY POWIETRZNEJ

COMAJF osobiście wyznacza dowódcę obrony powietrznej (ADC - Air Defense Comander) w taki sam sposób jak czyni to w odniesieniu do AJFACC. Głównym obowiązkiem ADC jest ochrona AJF przed działaniami sił powietrznych przeciwnika, ale możliwe jest spełnienie przez niego dwóch ról podobnie jak ma to miejsce w przypadku ACA. Zakres jego obowiązków może obejmować:

- a) integrację lub koordynację środków AD każdego komponentu SZ w ramach tworzenia połączonego planu obrony powietrznej. Dodatkowo może zaistnieć potrzeba koordynacji połączonego planu z systemami AD (kraju - gospodarza) oraz konieczność dostarczania informacji na potrzeby zabezpieczenia jego obrony cywilnej;
- b) wykorzystanie wszystkich możliwości AD w celu zwalczania aktywności nieprzyjaciela przy jednoczesnym przestrzeganiu ograniczeń prowadzenia działań (ROE) wydanych przez wyższe władze (wyższych przełożonych);
- c) koordynacja działań z władzami kontroli przestrzeni powietrznej (ACA) celem przygotowania planu kontroli przestrzeni powietrznej na czas prowadzenia operacji AD. W wypadku gdy ADC nie jest równocześnie wyznaczony jako ACA, to wówczas staje się koniecznym koordynacja ADC z ACA celem zagwarantowania tego, że plan kontroli przestrzeni powietrznej zabezpieczy AD.
- d) zastosowanie i ogłoszenie wspólnych procedur w zarządzaniu walką powietrzną i redukcja wzajemnych ingerencji (zakłóceń).

UWARUNKOWANIA PROCESU DOWODZENIA POŁĄCZONYMI OPERACJAMI OBRONY POWIETRZNEJ

Następujące czynniki charakteryzują proces dowodzenia połączonymi operacjami AD:

- a) **poziom integracji** operacji połączonych sił zawierających komponent systemów uzbrojenia AD oraz zakres koordynacji JAD z innymi morskimi, lądowymi i powietrznymi operacjami;
- b) **szybkość i elastyczność** reakcji i zdolność koncentracji sił przeciwko zagrożeniu osiągnane poprzez:
  - (1) utworzenie i utrzymanie odpowiednich stanów gotowości bojowej wszystkich środków AD w strefie odpowiedzialności AJF;
  - (2) wczesne ostrzeganie i obserwacja wyznaczonej i graniczącej przestrzeni powietrznej aktywnymi i pasywnymi środkami wraz z ESM;
  - (3) efektywne dowodzenie i zdolność kierowania zawierające wymieniałość, niezawodność, pewną identyfikację i CIS;
  - (4) mobilność i zdolność transportu elementów systemu AD;
  - (5) ścisłą koordynację i kooperację pomiędzy rozwiniętym w obszarze operacyjnym systemem AD a elementami AD przydzielonymi do wzmocnienia oraz środkami OPL wojsk lądowych, marynarki wojennej i sił powietrznych.
- c) **wymieniałość systemów uzbrojenia** komponentów AD pomiędzy regionalnymi systemami uzbrojenia i AJF CIS.

2. METODOLOGIA PRACY DOWÓDCY I SZTABU PSZ NATO

2.1. POJĘCIA STOSOWANE W TERMINOLOGII NATO

W terminologii wojskowej NATO występuje szereg specyficznych pojęć, których ogólna znajomość przybliży zrozumienie zasad pracy sztabowej i całościowego procesu planowania w NATO.

A. **Środek (punkt) ciężkości** - według Clausewitz „jest to skupienie wszystkich sił i zabiegów od których wszystko zależy. To jest ten punkt przeciwko któremu całość naszej energii (wysiłków) powinna być skierowana”.

W warunkach współczesnych pojęcie to jest definiowane jako cecha charakteryzująca zdolność lub położenie (rejon), z którego siły zbrojne, państwo lub koalicje czerpią swobodę działania, siłę militarną lub wole walki.

Dla przykładu, środek ciężkości mogą stanowić duże możliwości mobilizacyjne przeciwnika lub ograniczone rezerwy strategiczne, a także wysoce sprawny system dowodzenia siłami zbrojnymi i kierowania państwem oraz bardzo dobrze rozwinięty przemysł zbrojeniowy.

B. **Punkty decydujące**, ze swej natury są kategoriami geograficznymi, takimi jak wzgórze, miasto lub baza operacyjna. Mogą one również zawierać elementy dowodzenia wojskami - stanowiska dowodzenia, a także przestrzeń powietrzną, sieć komunikacyjną, itp.

Nie należy jednak utożsamiać ich z pojęciem środka (punktu) ciężkości. Stanowią one klucz do „wtargnięcia” do środka ciężkości przeciwnika. Zdobycie i przejęcie kontroli nad decydującymi punktami, daje dowódcy przewagę nad siłami przeciwnika i ma decydujący wpływ na rezultat prowadzonej operacji.

C. **Kulminacja (punkt kulminacyjny)**, to pojęcie dotyczy zarówno natarcia jak i obrony.

W działaniach ofensywnych jest to ten szczególny punkt, w czasie i przestrzeni kiedy zdolność bojowa atakującego, staje się mniejsza od obrońcy.

Tak więc sztuka uzyskania powodzenia w natarciu polega na osiągnięciu celów przed punktem kulminacyjnym.

W obronie punkt kulminacyjny zaistnieje wówczas, kiedy obrońca nie będzie w stanie przejść do kontrataku oraz z powodzeniem prowadzić działań obronnych.

Sztuka obrony polega więc na doprowadzeniu atakującego do jego punktu kulminacyjnego, a następnie uderzeniu w chwili, gdy atakujący zużył wszelkie rezerwy i nie jest w stanie skutecznie prowadzić dalszych działań, a nawet bronić się.

Działania ofensywne na szczeblu operacyjnym i strategicznym mogą osiągnąć punkt kulminacyjny z wielu powodów. Jednym z nich może być niedostateczne zaopatrzenie związków taktycznych pierwszego rzutu, brak wystarczającej ilości środków transportowych, wyczerpanie się dostępnych zapasów, a także niewłaściwie zabezpieczone linie komunikacyjne. Niekiedy potrzeba ochrony tych linii wymagać będzie angażowania znacznej ilości wojsk regularnych, co w konsekwencji zmniejszy przewagę ilościową nacierających wojsk.

Ponadto punkt kulminacyjny może zaistnieć na skutek wyczerpania fizycznego i psychicznego nacierających wojsk w miarę potęgowania oporu broniących się wojsk.

D. Dowodzenie określane jako COMMAND AND CONTROL rozumiane jest jako wykonywanie funkcji związanych z kierowaniem wojskami, które jest określonym procesem, w wyniku którego wszelka działalność jednostek wojskowych jest kierowana, koordynowana i kontrolowana, w celu wykonania określonych zadań.

Zakres kompetencyjny dowodzenia (określone w oryginale pojęciem zawierającym dwa słowa COMMAND i CONTROL) definiuje się następująco:

- COMMAND to uprawnienia (władza) nadane przełożonemu w celu kierowania, koordynowania i kontrolowania jednostek wojskowych (wojsk);
- CONTROL to uprawnienia (władza) sprawowane przez dowódcę nad częścią działalności podległych wojsk (lub innych nie będących pod jego dowództwem), które zawierają odpowiedzialność za wykonanie rozkazów lub dyrektyw tych wojsk. Całość tej władzy (uprawnień), lub jej część może być przekazana (delegowana) dowódcy niższego szczebla.

W SZ USA, według regulaminu COOPERATIVE GUARD3 - PARTICIPANT GUIDE, wyd. z 1996 r. wyróżnia się następujące pojęcia dowodzenia COMBATANT COMMAND (COCOM), OPERATIONAL CONTROL (OPCON) i TACTICAL CONTROL (TACON).

Uprawnienia COCOM przydziela prezydent dla naczelnego dowódcy sił zbrojnych USA, wyznaczonego do prowadzenia operacji na określonym teatrze działań.

Dowódcy poszczególnych rodzajów sił zbrojnych (komponentów) mogą mieć przekazane uprawnienia OPCON, natomiast dowódcy na niższych szczeblach będą mieć uprawnienia TACON. Dowódca z uprawnieniami COCOM posiada bardzo szerokie uprawnienia nad wojskami bezpośrednio mu podległymi oraz przydzielonymi do dyspozycji na czas realizacji operacji. Ma prawo dokonywać niezbędnych zmian organizacyjnych i funkcjonalnych, zmieniać podporządkowanie jednostkom, a przede wszystkim ma prawo stawiać im zadania operacyjne i dowodzić nimi w trakcie realizacji operacji. Może dokonywać koniecznych zmian organizacyjnych wojsk zabezpieczenia, w tym koordynować całość wsparcia logistycznego podległych wojsk. Nie ma natomiast wszystkich uprawnień administracyjnych.

Uprawnienia w tym zakresie posiadają m.in. dowódcy: SZ USA w Europie, SZ USA Pacyfiku czy też Atlantyku.

W PSZ NATO w Europie wyróżnia się następujące pojęcia dowodzenia¹:

- a) FULL COMMAND - wg USA - odpowiednik COCOM;
- b) OPERATIONAL COMMAND (OPCOM) - wg USA OPCON;
- c) OPERATIONAL CONTROL (OPCON);
- d) TACTICAL COMMAND (TACOM);
- e) TACTICAL CONTROL (TACON).

ad. a) FULL COMMAND, tzw. „pełne dowodzenie” - to uprawnienia (władza) i odpowiedzialność dowódcy, mającego prawo wydawania rozkazów dla podwładnych. Uprawnienie to zawiera każdy aspekt działania wojskowego i administracyjnego oraz ma miejsce jedynie w wymiarze narodowym.

Pojęcia dowodzenia używane w ramach koalicji (w wymiarze międzynarodowych sił zbrojnych) mają mniejszy stopień uprawnień (mniejszy zakres władzy), niż w sytuacji dowodzenia siłami narodowymi (danego państwa). W konsekwencji żaden z dowódców PSZ NATO nie dysponuje pełnymi uprawnieniami dowódczymi nad siłami zbrojnymi będącymi w jego dyspozycji. W tej sytuacji wydzielone kontyngenty sił zbrojnych z poszczególnych państw Sojuszu podporządkowane zostały zintegrowanej strukturze dowodzenia NATO według niższej kategorii dowodzenia, tj. OPERATIONAL COMMAND i OPERATIONAL CONTROL.

¹ Proces dowodzenia siłami powietrznymi RFN przedstawia załącznik nr 1.

Pozostałe kategorie dowodzenia dotyczą niższych, zwykle taktycznych szczebli dowodzenia:

ad. b) OPCOM, tzw. „operacyjne dowodzenie” - to uprawnienia (zakres władzy) nadane dowódcy wraz z postawionymi zadaniami, które umożliwiają stawianie zadań podwładnym dowódcom, użycie (wykorzystanie) jednostek, zmianę podporządkowania, wydzielanie i przydzielanie ich innym dowódcom (szczeblom dowodzenia) oraz utrzymywania w całości lub przekazywania części uprawnień w zakresie dowodzenia, tj. OPERATIONAL CONTROL lub TACTICAL CONTROL, jeżeli wynika to z konieczności i z zaistniałej sytuacji.

Dowódca sprawujący kategorię dowodzenia OPCOM nie posiada uprawnień administracyjnych (kadrowych) i logistycznych.

ad. c) OPCON, tzw. „operacyjna kontrola” to uprawnienia przydzielone dowódcy w zakresie dowodzenia (kierowania) przydzielonymi wojskami, w celu wykonania ograniczonych zadań, które zwykle są określone co do roli, miejsca i czasu.

Dowódca może wykorzystywać i utrzymywać jednostkę (związek taktyczny) w całości, sprawując tzw. „kontrolę taktyczną” (TACON).

Kategoria dowodzenia OPCON nie upoważnia dowódcy do dzielenia (wydzielania części) jednostki do wykonywania innego (oddzielnego) zadania.

Nie ma również uprawnień dotyczących spraw administracyjnych (kadrowych) i logistycznych, nad jednostkami będącymi pod jego dowództwem.

ad. d) TACOM, tzw. „taktyczne dowodzenie” - to uprawnienia (władza) przekazane dowódcy, wraz z postawionym zadaniem, na czas realizacji tego zadania, będącego w bezpośrednim zainteresowaniu przełożonego.

ad. e) TACON, tzw. „taktyczna kontrola” - to specyficzne, zwyczajne, lokalne kierowanie i kontrolowanie przemieszczeń, ruchów i manewrów jednostek (wojsk) niezbędnych do realizacji określonego zadania.

Przykłady praktycznego stosowania określonych kategorii dowodzenia w działaniach bojowych i ćwiczeniach.

⇒ W operacji „Pustynna Burza” w składzie VII KA (A) działała 1 DPanc (WB), której dowódca posiadał uprawnienia, w zakresie dowodzenia, określone kategorią TACON.

⇒ W ćwiczeniu dowódczo - sztabowym pod kryptonimem „COOPERATIVE GUARD 96/97”, którego celem jest przygotowanie wielonarodowego sztabu do udziału w operacjach pokojowych pod egidą NATO (podobnej do prowadzonej w Bośni i Hercegowinie - IFOR, a obecnie SFOR) określone kategorie dowodzenia posiadali dowódcy następujących szczebli:

- OPCOM posiadał dowódca strategiczny, w tym przypadku Naczelny Dowódca PSZ NATO w Europie (SACEUR);

- OPCON został przekazany dla Dowódcy PSZ NATO w Europie Środkowej (AFCENT), na czas planowania operacji. Dowódca ten odpowiadał za wydzielenie określonych sił koalicji (z PSZ NATO i z państw uczestników programu PdP) oraz nadzorowanie przygotowań do prowadzonej operacji. Po wylądowaniu sił koalicji i dowództwa do rejonu operacji pokojowej, dowódca AFCENT przekazał z powrotem OPCON dla dowódcy SACEUR, ten z kolei przydzielił to uprawnienie dowódcy sił koalicji - operacji pokojowej (CJTF).

Następnie dowódca CJTF delegował również uprawnienia OPCON dla podległych mu dowództw trzech komponentów sił zbrojnych, tj. SL, SP i SM.

Przedstawione powyżej pojęcia (kategorie) dowodzenia, nie mają odpowiedników w naszych regulaminach i Leksykonie Wiedzy Wojskowej.

Na użytek praktyczny, mogą być tłumaczone dosłownie, np. OPCON - „operacyjna kontrola”, jednak w odróżnieniu od innych kategorii dotyczą funkcji **dowodzenia** i jego zakresu, a nie **kontroli**.

Mimo, że w naszych dokumentach normatywnych związanych z dowodzeniem nie ma specyficznych (wyróżniających) pojęć dotyczących władzy (uprawnień) dowódców różnych szczebli, to jednak w praktyce takie unormowania istnieją.

Na przykład dowódca oddziału (ZT) nie może wydzielić i przekazać jednego z oddziałów (pododdziałów) do innego ZT (oddziału). Uprawnienia takie przysługują dowódcy wyższego szczebla.

2.2. FORMY PRACY SZTABOWEJ

Referowanie

Ogólnie określa się ten sposób przekazywania informacji jako „briefing”. Z uwagi na powód (cel) wyróżniane są następujące rodzaje briefingów:

- Briefing standardowy

Chodzi o takie przedstawienie faktów (z zaakcentowaniem określonych fragmentów), żeby ich treść została przekazana zmieniającemu się audytorium bez zniekształceń i przekłamań. Ponadto, te problemy są przedstawiane w formie wizualnej.

- Briefing informacyjny

Chodzi tutaj o przedstawienie problemu (zadania, sytuacji) w celu poinformowania przełożonego (współpracowników, podwładnych), to znaczy osiągnięcie jednolitego poziomu wiedzy o danym problemie. Tak osiągnięta jednolita wiedza jest punktem wyjściowym do kontynuowania dalszej pracy w sposób skoordynowany i harmonijny.

- Briefing decyzyjny

Polega na uzupełnieniu przedstawianego problemu (zadania, sytuacji) określonym wariantem działania, tak aby odpowiedni wojskowy dowódca otrzymał w rezultacie tego, projekt decyzji. Sens polega na tym, aby cały kompleksowy problem rozłożyć na czynniki pierwsze, przeanalizować je i dokonać ich oceny. W trakcie takiego briefingu są ukazywane możliwe warianty działania, a z nich wyciągane głęboko uzasadnione wnioski co do wyboru określonej opcji działania. (Przykład załącznik 4).

Spotkania robocze

Znaczna część pracy sztabowej realizowana jest w formie „spotkań roboczych”. Wynika to bezpośrednio z organizacji sztabu i wiążącego się z tym podziałem pracy. Osobiste spotkania oficerów sztabu - pod kierownictwem osób funkcyjnych - służą bezpośredniemu gromadzeniu wiadomości i kształtowaniu poglądów poprzez dyskusję, unikając zbędnego i czasochłonnego obiegu dokumentów.

Aby „spotkania robocze” spełniły swoją rolę, należy przestrzegać następujących zasad:

a) Przygotowanie

Zaproszenie (informacja) o spotkaniu roboczym powinno być w zasadzie dostarczone pisemnie (z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym). W nim powinny znajdować się przynajmniej takie punkty jak:

- temat i cel spotkania;
- kierownictwo, miejsce i czas (początek i koniec);
- porządek dnia.

b) Przeprowadzenie spotkania

Na wstępie prowadzący powinien jeszcze raz przypomnieć temat spotkania, jego cel i planowany sposób postępowania. Ponadto ustala się, formę udokumentowania przebiegu spotkania i jego rezultatów (np. protokół). Na bazie uzgodnionego porządku dnia prowadzący musi zapewnić każdemu uczestnikowi możliwość przedstawienia własnego zdania i poglądu odnośnie każdego omawianego problemu. Z drugiej jednak strony kompetentne kierownictwo takiego spotkania powinno także zagwarantować, że poszczególne argumenty nie będą bez końca powtarzane i rzeczywiste postępy w zasadniczym temacie nie będą blokowane.

Na zakończenie spotkania prowadzący jeszcze aż podsumowuje osiągnięte wyniki i wyraźnie zaznacza, że doprowadziło ono do określonego konsensusu.

Przy nie osiągnięciu celu, informuje się że następne spotkanie odbędzie się - w uzgodnionym - innym terminie.

c) Podsumowanie

Całkowicie cel spotkania zostanie osiągnięty, gdy zostaną zrealizowane czynności podsumowujące. Do nich należą:

- sporządzenie, sprawdzenie i rozesłanie protokołu;
- poinformowanie współuczestników o wynikach spotkania;
- zaproszenie (ewentualnie) na następne spotkanie.

Dyskusja

Szczególną formą spotkania roboczego jest „dyskusja”. Dwie lub więcej strony stara się dojść do porozumienia odnośnie istoty przedmiotu sprawy. Ideą przewodnią jest porównywanie nakładów z oczekiwanymi efektami. W tym celu strony te delegują swoich przedstawicieli, którzy zostają wyposażeni w mandat do rokowań o różnym zakresie kompetencji. Pomimo tego, że każda dyskusja posiada swoisty charakter to o efekcie jej przesądzają osoby biorące w niej udział.

2.3. PROCES PLANOWANIA

Motto procesu planistycznego w PSZ NATO brzmi:

„Plany są niczym ..., lecz, planowanie jest wszystkim”.

Planowanie w PSZ NATO jest skoordynowanym i złożonym procesem sztabowym, ukierunkowanym na wypracowanie najlepszej metody wykonania postawionych zadań lub zadań możliwych do wykonania w przyszłości.

Proces planowania operacyjnego stanowi wyzwanie dla dowódcy i sztabu i sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakie wojskowe warunki muszą być spełnione do osiągnięcia operacyjnych celów?
- Jaka kolejność działań (bitew, walk) daje największe prawdopodobieństwo osiągnięcia zakładanych celów?
- W jaki sposób powinny być wykorzystane siły i środki, żeby w możliwie efektywny sposób rozstrzygnąć następujące po sobie operacje?

Celem procesu planistycznego jest opracowanie *Planu Działania /OPERATIONS PLAN (OPLAN)* lub częściowych *Planów Operacyjnych /CONINGENSY OPERATIONS PLAN (COP)*.

Opracowane plany powinny przede wszystkim ujmować i określić:

- a) koncentrację wysiłku na środku (punkcie) ciężkości przeciwnika;

- b) w jasny i zrozumiały sposób, warunki zapewniające sukces;
- c) osiągnięcie jedności wysiłku działań różnych rodzajów sił zbrojnych w operacji - lądowych, powietrznych, morskich;
- d) bazę do planowania dla niższych szczebli dowodzenia.

Na szczeblu strategicznym proces planowania rozpoczyna się zawsze po otrzymaniu dyrektywy, w której jasno i precyzyjnie przedstawione cele oraz stan końcowy operacji stanowią podstawę do opracowaniu planu.

Natomiast jeżeli planowanie rozpoczyna się z inicjatywy dowódcy szczebla operacyjnego, to powinien on wówczas przedstawić elementy dyrektywy szczebla strategicznego.

Przykładowy wariant planowania przedstawiono poniżej:

główne dowództwo NATO (MNC), np. Dowództwo PSZ NATO w Europie, będzie opracowywało wstępny Plan Kampanii na podstawie dyrektywy Rady NATO (Komitetu Planowania Obrony (NAC/DPC), zasadnicze plany działań (OPLANS) będą wykonywane przez podległe główne dowództwa (MNC), np. Dowództwo PSZ Europy Środkowej (AFCENT), na podstawie wytycznych i dyrektywy naczelnego dowództwa NATO (MNC).

Podlegli dowódcy szczebla operacyjnego mogą również otrzymywać zadanie (zarządzenie wstępne) do opracowania planu działań w ich rejonach odpowiedzialności.

Wzajemne zależności dowódców w procesie planistycznym przedstawia poniższa tabela 1.

Tabela 1

Dokument i przedsięwzięcie	Szczebel strategiczny NAC/DPC lub MNC	Szczebel operacyjny MNC lub MSC wyznaczony dowódca	Szczebel taktyczny - podlegli dowódcy
1	2	3	4
Dyrektywa wstępna	Wydaje /autoryzuje	Zapoczątkowuje I etap planowania	Obserwuje
Sprecyzowanie zadania	Modyfikuje /akceptuje	Opracowuje	Obserwuje /udziela pomocy
Wytyczne do planowania	Ukierunkowuje /zatwierdza	Aprobuje i wydaje	
Opracowanie i wybór wariantu działania	Zatwierdza	Opracowuje i wybiera	Zarządzenia wstępne i czynności przygotowawcze do planowania wstępnego

1	2	3	4
Plan działania	Zatwierdza /aprobuje	Opracowuje i wydaje	Pomoc przy wyborze wariantu oraz rozpoczyna wstępne planowanie
Plany dowódców wspierających i podległych	Ukierunkowuje /czyni uwagi	Aprobuje	Wykonuje/akceptuje plany podwładnych i jednostek wspierających
Przegląd planu (ocena)	Inicjuje/bierze czynny udział	Prowadzi - wydaje poprawki	Uczestniczy w przeglądzie zgodnie z zakresem zainteresowania

W opracowaniu planów operacji uczestniczą wyspecjalizowane organa sztabowe, w których wiodącą rolę w procesie planistycznym spełnia oddział planowania ściśle współdziałając z oddziałem operacyjnym. (Załącznik 6).

W zależności od charakteru działań, w strukturze organizacyjnej sztabu operacyjnego mogą występować wydziały: Budżetu i Finansów (J8) oraz Współpracy Cywilno - Wojskowej (J9).

W działalności planistycznej obowiązują następujące ustalenia:

- za planowanie działań bieżących odpowiada - J3;
- za planowanie działań na okres do 72 godzin - wspólnie J3 i J5;
- za planowanie działań na okres dłuższy niż 72 godzin - odpowiada J5.

Planowanie działań bojowych odbywa się na Głównym Stanowisku Dowodzenia (GSD) w Centrum Działań Bojowych, w składzie którego znajdują się następujące komórki:

- planowania;
- działań bojowych;
- rozpoznania;
- wsparcia ogniowego;
- wsparcia logistycznego;
- komenda SD.

W procesie planowania operacyjnego można wyróżnić pięć etapów:

- wstępny;

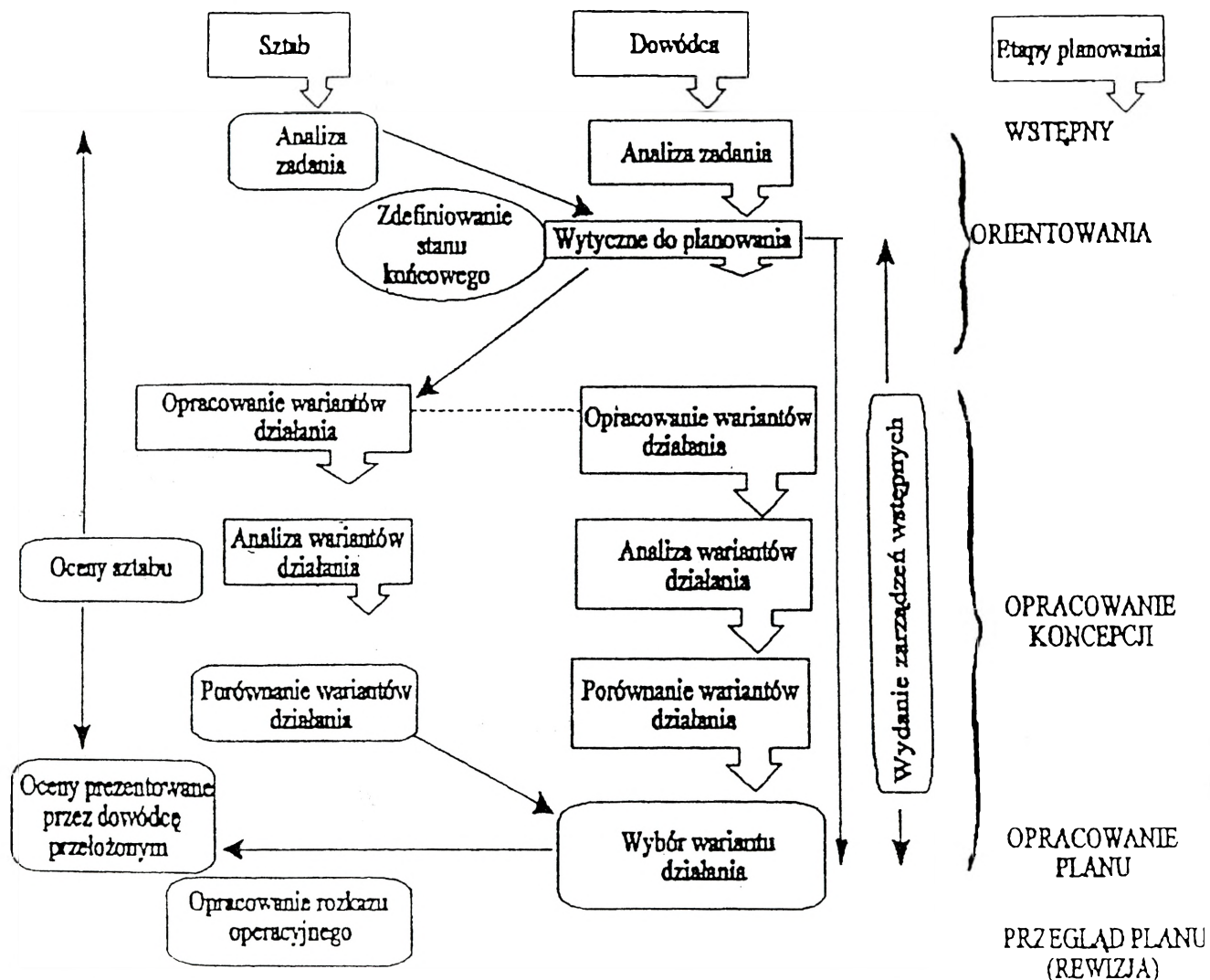
- orientowania;
- opracowania koncepcji;
- opracowaniu planu;
- przeglądu (rewizji) planu.

Proces planowania w formie opisowej i graficznej przedstawia tabela 2 i rysunek 2.

Tabela 2

Etap planowania	Przedsięwzięcia (czynności)	Zadania	Rezultaty (wynik)
1	2	3	4
Wstępny (rozpoczynający)	1. Otrzymanie lub określenie zadania	<ul style="list-style-type: none"> • otrzymanie lub opracowanie Dyrektywy Wstępnej 	Może być w każdej formie, od ustnej do w pełni opracowanego dokumentu
Orientowania	2. Analiza zadania 3. Zapoznanie z oceną szczebla strategicznego 4. Wydanie wytycznych do planowania	1. Identyfikacja: <ul style="list-style-type: none"> • zadań (przydzielonych zakładanych) • ogłoszenie zadania • politycznych nakazów i zakazów • strategicznych operacyjnych celów (własnych i przeciwnika) • zapotrzebowania na ważne informacje rozpoznawcze • środki (środków) ciężkości i dających się wykorzystać słabych stron przeciwnika • ocena całkowitych możliwości przeciwnika • dokonanie przeglądu sytuacji logistycznej i administracyjnej (stanów osobowych) 	Wytyczne do planowania (wydane przez dowódcę)

1	2	3	4
<p>Opracowanie koncepcji</p>	<p>5. Opracowanie możliwych wariantów działania 6. Zapotrzebowanie danych do decyzji (briefing) 7. Wybór wariantu działania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analiza środowiska (terenu, klimatu, pogody itp.) • analiza szczegółowych bojowych możliwości przeciwnika • analiza przestrzeni i czasu (czynnika czasu) • wybór możliwych wariantów działania przeciwnika i sił własnych • gra wojenna dot. wyboru wariantu działania • analiza akceptowalnego ryzyka • opracowanie strategii postępowania z mediami 	
<p>Opracowanie planu</p>	<p>8. Przygotowanie i wydanie planu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie koncepcji (zamiaru) działania • opracowanie zadań dla zgrupowań uderzeniowych oraz określenie wymagań do ich realizacji • przygotowanie planu operacji: <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i synchronizacja planów wsparcia - określenie oraz rozwiązanie problemów krytycznych dot. zaopatrzenia - ubieganie się o aprobatę planu • wydanie planu 	<p>Decyzja dowódcy dot. wyboru wariantu działania i wydanie dodatkowych wytycznych</p>
<p>Przegląd (rewizja) planu</p>	<p>9. Nadanie mocy prawnej. Aktualizacja i naniesienie poprawek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analiza i obserwacja sytuacji • przygotowanie i edycja poprawek (jeśli wystąpią) 	<p>Uaktualnienie i/lub rozpoczęcie planowania od początku</p>

Rys. 2. Proces planowania

Punktem wyjściowym, o podstawowym znaczeniu dla zainicjowania procesu planowania jest analiza zadania.

Przedmiotem analizy zadania według obowiązującej w PSZ NATO metodologii pracy sztabowej jest:

- wstępna ocena przeciwnika;
- określenie znanych faktów;
- przyjęcie odpowiednich założeń;
- dokonanie szczegółowej analizy zadania przełożonego i jego zamiaru²;
- określenie ograniczeń (nakazów i zakazów);
- określenie środków ciężkości i punktów decydujących (przeciwnika i wojsk własnych);
- identyfikacja zadań;
- dokonanie wstępnej analizy składu sił;
- przeprowadzenie oceny ryzyka;
- sprecyzowanie zadania (MISSION STATEMENT);
- przygotowanie briefingu.

Analizę zadania przeprowadza jednocześnie sztab oraz dowódca. W praktyce podczas briefingu meldują dane z analizy zadania szefowie J2 i J3 lub J5. Wiodącą rolę sprawuje szef J3, który rekomenduje dowódcy sprecyzowane zadanie (MISSION STATEMENT). Następnie dowódca wydaje wstępne wytyczne do planowania, m.in. określając ile wariantów działania należy opracować (w zasadzie przygotowuje się do pięciu wariantów). Wytyczne dowódcy są podstawą do przekazania zarządzeń wstępnych podwładnym.

Podstawą do wydania wytycznych są oceny przeciwnika i dane wynikające z analizy zadania. Wytyczne zawierają m.in.

- uwagi dowódcy dotyczące analizy zadania dokonanej przez sztab;
- wstępny zamiar dowódcy;
- zapotrzebowanie na najważniejsze informacje dotyczące rozpoznania;
- inne dane ukierunkowujące planowanie.

---

² Zamiar wg poglądów NATO dotyczy jedynie tego „co” dowódca planuje osiągnąć nie precyzując sposobu „jak” wykonać.

W tzw. sprecyzowaniu i ogłoszeniu zadania należy zawrzeć następujące elementy:

- ⇒ **kto?**
- ⇒ **co?**
- ⇒ **kiedy?**
- ⇒ **gdzie?**
- ⇒ **dlaczego?**

Przykład:

„W dniu ... o godz. ... (kiedy?), siły sprzymierzonych (kto?), wylądują w ... (gdzie?) i rozpoczną operację, której celem jest rozbitcie sił zbrojnych ... (co?), by przywrócić terytorialną integralność państwa ... (dlaczego?)”.

Dane informacyjne z zakresu analizy zadania poszczególni szefowie komórek sztabowych przedstawiają podczas briefingu dotyczącego analizy zadania w następującej kolejności:

J2;

- wstępne oceny przeciwnika, a ponadto warunków geofizycznych i meteorologicznych mających wpływ na przebieg operacji;

J3/J5;

- zadania wykonywane przez wyższego przełożonego i jego zamiar;
- siły będące w dyspozycji dowódcy;
- założenia;
- ograniczenia;
- środek ciężkości;
- zadania:
  - ⇒ określone przez przełożonego;
  - ⇒ zakładane;
  - ⇒ najważniejsze mające wpływ na osiągnięcie sukcesu;
- wstępna analiza dotycząca przyjęcia ugrupowania;
- ocena ryzyka;
- stan końcowy;

- proponowane sprecyzowane zadanie (MISSION STATEMENT);
- przedstawienie kalendarzowego planu opracowana PLANU DZIAŁANIA;

J1;

- fakty, założenia i oceny dotyczące stanów osobowych;
- działania dotyczące uzupełnienia;
- świadome usługi dla stanów osobowych;

J4;

- fakty, założenia i oceny;
- system zaopatrywania;
- system zabezpieczenia medycznego;
- system transportu
- inne dane.

W kolejnym etapie planowania, tzw. OPRACOWANIU KONCEPCJI wykonuje się nakazaną przez dowódcę ilość wariantów działania.

Wariant działania powinien zawierać odpowiedzi na następujące pytania:

⇒ **kiedy?**

⇒ **kto?**

⇒ **co?**

⇒ **gdzie?**

⇒ **dlaczego?**

⇒ **jak?**

W tym etapie planowania odbywa się przyjęcie odpowiedniej koncepcji działania. Etap ten ukierunkowany jest na wybór wariantów działania, dokonanie ich analizy (każdego z osobna), porównanie ich według z góry ustalonych kryteriów oraz wybranie najbardziej prawdopodobnych i zarekomendowanie jednego z nich dowódcy.

W trakcie gry wojennej wybiera się najbardziej optymalny wariant działania z przedstawionych przez dowódcę i sztab.

Ostateczna decyzja co do wyboru wariantu działania należy do dowódcy.

Akceptacja przez dowódcę jednego z przedstawionych wariantów działania, jest zarazem **decyzją dowódcy** do planowanej operacji.

Podjęta decyzja jest bazą wyjściową do rozpoczęcia opracowania planu operacji i wszystkich dalszych przedsięwzięć związanych z jej przygotowaniem.

Decyzja odzwierciedla zasadniczy zamiar dowódcy i zawiera jednocześnie podwaliny planu operacyjnego, jednak bez szczegółów.

Plan operacji ostatecznie zamyka etap planowania i jest podstawą do stawiania zadań bojowych.

W działalności dowódczo - sztabowej PSZ NATO plany operacji, podobnie jak rozkazy operacyjne, wykonuje się w formie tekstowej. Mapa jest załącznikiem do tekstowej części planu operacji.

Na szczeblach operacyjnych wykonuje się następujące plany:

- operacyjny;
- zabezpieczenia logistycznego;
- przedsięwzięć specjalnych (np. do obrony powietrznej);
- inne.

Na podstawie opracowane planu operacji przygotowuje się i przesyła do wojsk dokumenty bojowe w formie rozkazów (zarządzeń) bojowych, zarządzeń wstępnych, rozkazów specjalistycznych i okólników.

Przebieg procesu planowania w sztabie operacyjnym od momentu wydania wytycznych do planowania do podjęcia decyzji obrazuje poniższy algorytm. (Rysunek 3).

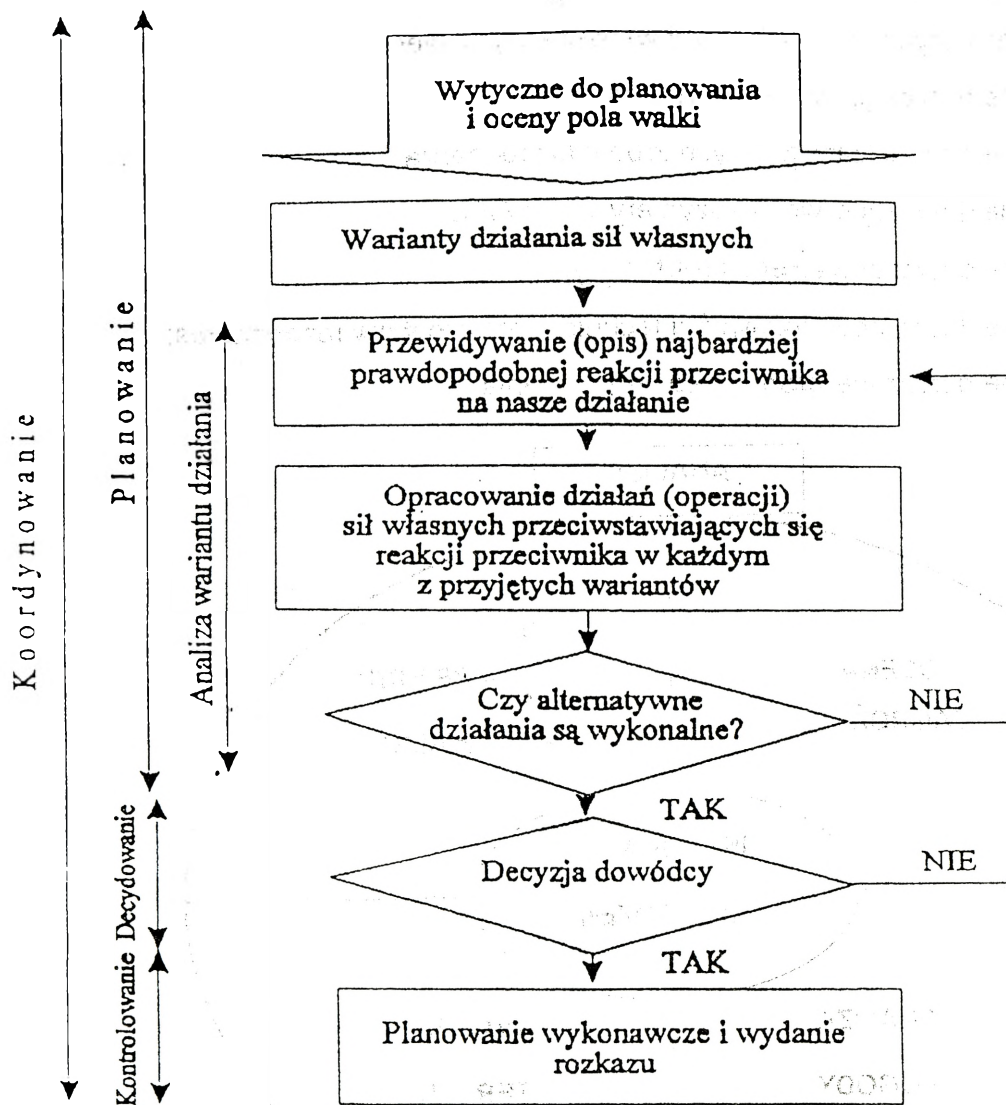
Algorytm pozwala analizować opracowane warianty działania sił własnych w stosunku do wariantów działania przeciwnika oraz wprowadzać dodatkowe zmiany określające ich wykonalność.

Porównanie wariantów działania ma na celu określenie największego prawdopodobieństwa osiągnięcia powodzenia.

W trakcie procesu planistycznego bardzo duże wymagania stawia się przed komórkami rozpoznawczymi, które są odpowiedzialne za tzw. rozpoznawcze przygotowanie pola walki.

Proces przygotowania oceny rozpoznawczej (wywiadowczej) przedstawia rysunek 4.

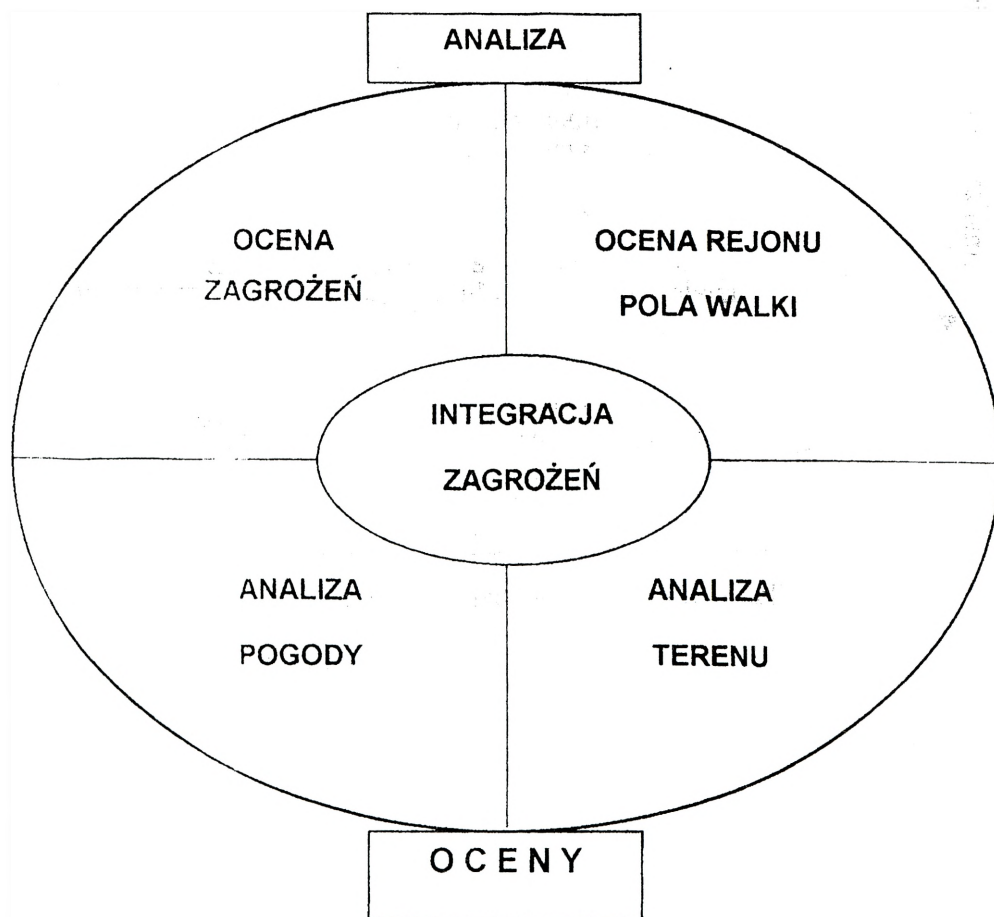
Przykład oceny wywiadowczej prezentowanej poprzez J2, podczas etapu planowania tzw. orientowania, przedstawia załącznik 5.

Rys. 3. Przykład modelu procesu planowania

Ocenę wywiadowczą, dotyczącą przygotowania pola walki, komórki rozpoznawcze sztabu operacyjnego wykonują na podstawie posiadanych baz danych ujmujących:

- struktury organizacyjne przeciwnika;
- rozmieszczenie jego sił;
- dane ogólne dotyczące państwa;
- wydawnictwa z dziedziny rozpoznania;
- dane dotyczące możliwości wsparcia ogniowego;
- dane dotyczące wojsk własnych;
- dane pochodzące z innych źródeł rozpoznania;
- dane dotyczące wojsk inżynieryjnych i OPL;
- dane dotyczące terenu i meteo;
- dane dotyczące możliwości technicznych środków rozpoznania;
- dane dotyczące broni masowego rażenia.

Rys. 4. Podstawowe zagadnienia w ocenie rozpoznawczej (wywiadowczej)

Finalnym dokumentem planowania operacyjnego, opracowywanym przez sztab jest rozkaz operacyjny (OPORD), który składa się z części głównej poprzedzonej wstępem i załącznikami.

We wstępie podaje się wykaz dokumentów, które były podstawą planowania oraz organizacji wojsk własnych.

Część główna liczy zwykle kilkanaście stron i zawiera następujące punkty:

1. Sytuacja

- 1.1. Ogólne dane;
- 1.2. Rejon zainteresowania;
- 1.3. Siły własne;
- 1.4. Siły wzmocnienia i przydzielone.

2. Zadania

3. Wykonanie

- 3.1. Koncepcja operacyjna;
- 3.2. Zadania dla wojsk;
- 3.3. Instrukcje dotyczące koordynacji działań.

4. Administracyjne i logistyczne wsparcie

- 4.1. Koncepcja wsparcia:
  - 4.1.1. Logistycznego;
  - 4.1.2. Osobowego;
  - 4.1.3. Sprawy dotyczące współpracy z mediami i sektorem cywilnym;
  - 4.1.4. Zabezpieczenie meteorologiczne;
  - 4.1.5. Zabezpieczenie kartograficzne i geodezyjne;
  - 4.1.6. Zabezpieczenie medyczne

5. Dowodzenie i łączność

- 5.1. Wzajemne zależności dowodzenia;
- 5.2. Stanowiska dowodzenia;
- 5.3. Przekazywanie dowodzenia (na wypadek śmierci dowódcy);
- 5.4. System dowodzenia i łączności.

Wykaz załączników (komórka opracowująca):

- A. Koncepcja działania (J3);
- B. Struktura organizacyjna i zależność dowodzenia (J3);
- C. Wojska i zadania (J3);
- D. Rozpoznanie (J2);
- E. Zasady użycia siły (np. w operacjach pokojowych) (oddział praJ3);
- F. Działania sił morskich (J3);
- G. Działania sił lądowych (J3);
- H. Działania sił powietrznych (J3);
- I. Działania sił piechoty morskiej (J3);
- J. Działania połączonych sił (J3);
- K. Działania niekonwencjonalne (operacje specjalne) (J3);
- L. Działania psychologiczne (J3);
- M. Operacje humanitarne (w ramach operacji pokojowej) (J3);
- N. Działania z użyciem broni jądrowej (J3);
- O. Działania WRE zabezpieczające własny system dowodzenia (J3);
- P. Działania WRE (J3 i J2);
- Q. System informacji i łączności (J6);
- R. Logistyka i funkcje wsparcia (J4 i J1);
- S. Sprawy przemieszczenia zaopatrzenia i ludzi (J4);
- T. Sprawy ochrony środowiska (J4);
- U. Obrona przed bronią masowego rażenia (J3).

Inne w zależności od potrzeb (rodzaju operacji), a także:

- CC. Wykaz dokumentacji, zasady ewidencji zadań oraz meldowania (J3);
- DD. Wykaz definicji i skrótów (J3 i J5);
- EE. Bibliografia (dokumenty normatywne) (J3 i J5);
- XX. Rozdzielnik (J5);
- ZZ. Zmiany (J5).

Obowiązujący proces planowania w NATO „umożliwia nieumyślne popelnienie błędu decyzyjnego”, jak również umożliwia skorygowanie niesłusznego zamiaru podjętego przez zbyt „brawurowego dowódcę”.

2.4. PRZYKŁADY PLANOWANIA W PSZ NATO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Do 1991 roku, tj. do rozpoczęcia kryzysu w b. Jugosławii, NATO nie było przygotowane do szybkiego opracowania planu działania na szczeblu operacyjnym, poza obszarem swojej odpowiedzialności.

Wobec utraty autorytetu i prestiżu sił pokojowych ONZ w normalizacji sytuacji w Bośni i Hercegowinie (BiH), przed NATO stanęło wyzwanie, wydzielenia ze składu Sojuszu, części sił operacyjnych i zaplanowanie przeprowadzenia operacji pokojowej w tym regionie.

Stosowną rezolucję, otwierającą drogę do rozpoczęcia operacji pokojowej pod egidą NATO w BiH, podjęła we wrześniu 1995 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ.

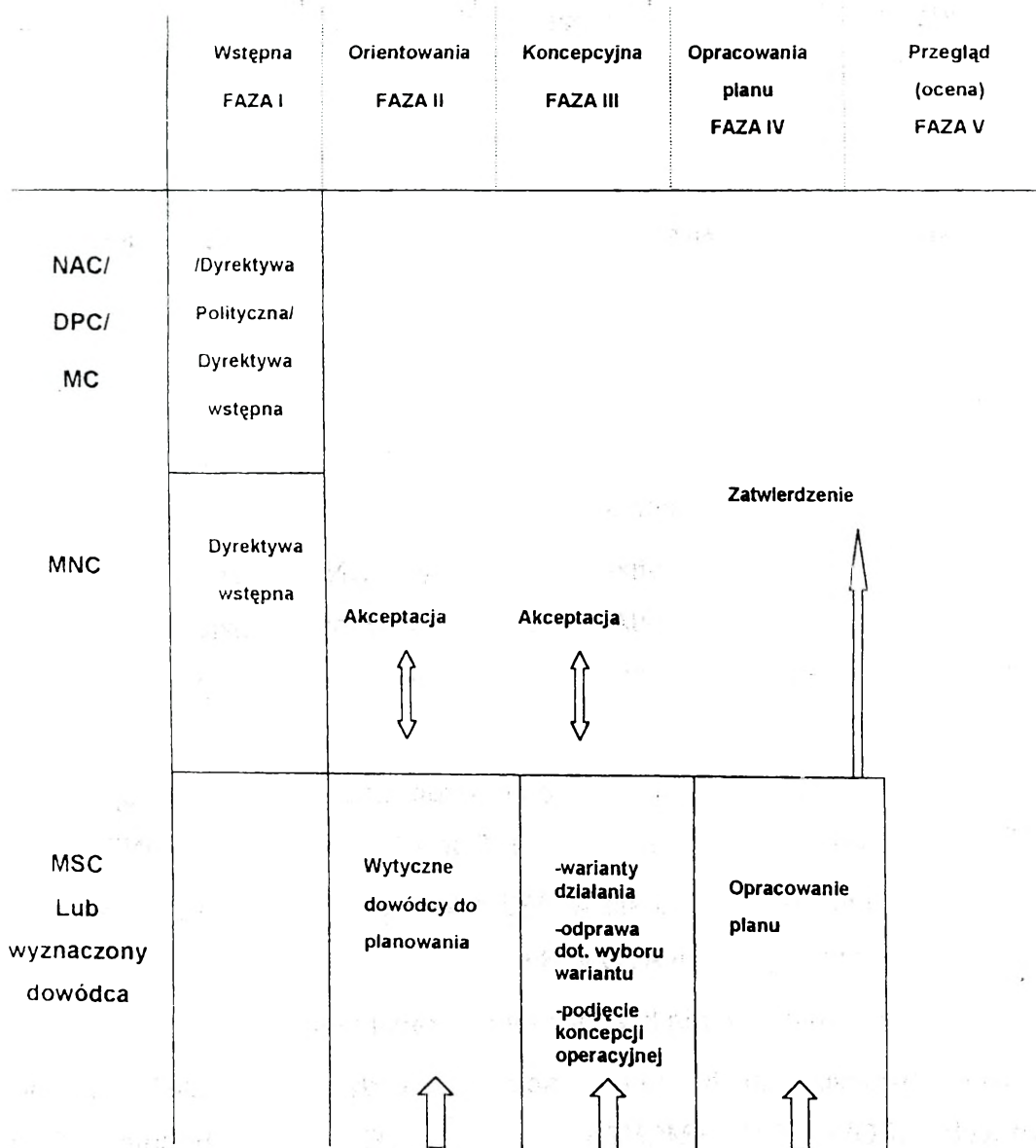
Od tego momentu rozpoczyna się w PSZ NATO proces tzw. planowania kryzysowego w związku z użyciem sił NATO w BiH.

Przebieg procesu planowania kryzysowego przedstawia rysunek 5.

W wyniku procesu planistycznego, zaplanowano działanie w BiH sił pokojowych zwanych IFOR (IMPLEMENTATION FORCES), a obecnie SFOR (STABILIZATION FORCES).

Kalendarzowy plan przygotowania operacji był następujący:

- Dyrektywa wstępna NAC:
  - Decyzja Rady NATC - 20.09.1995 r. - Faza wstępna (rozpoczynająca)
- Dyrektywa wstępna MNC:
  - SACEUR wydaje wytyczne planistyczne - 30.09.1995 r. - Faza orientowania
- SACEUR akceptuje koncepcję operacyjną - 11.10.1995 r. - Faza koncepcyjna
- NAC zatwierdza **Plan Operacyjny „OPLAN 10405”** - 16.12.1995 r. - Faza opracowania planu
- od 20 grudnia 1995 r. weryfikowano w praktycznym działaniu plan.

Rys. 5. Ogólny model planowania kryzysowego NATO³

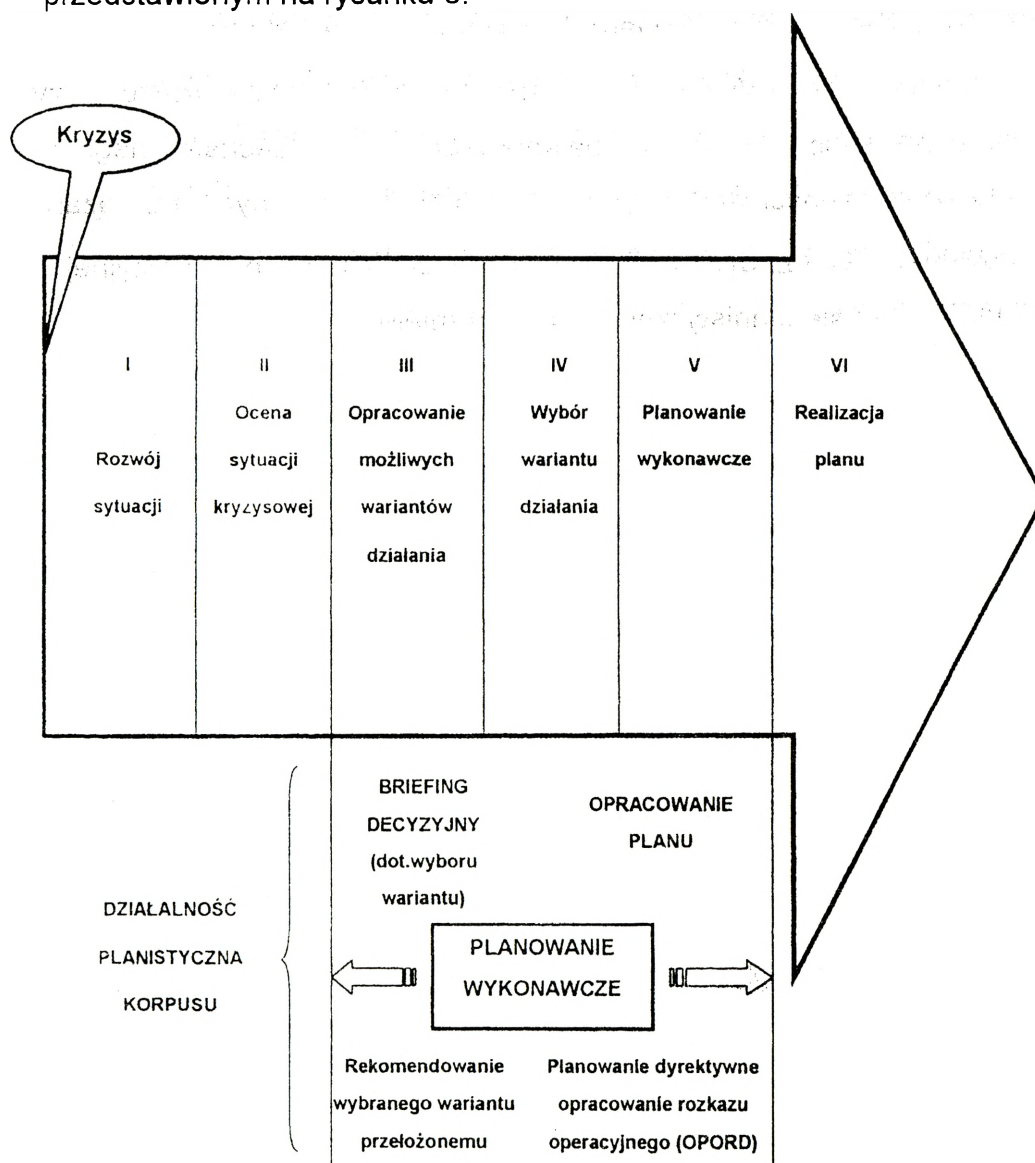
Oczywiste wątpliwości może budzić fakt zatwierdzenia Planu operacyjnego AFCENT-u przez Radę NATO, a nie przez ND PSZ NATO w Europie.

³ NAC - North Atlantic Council - Rada NATO
DPC - Defence Planning Committee - Komitet Planowania Obrony
MC - Military Committee - Komitet Wojskowy
MNC - Major NATO Command (er) - Główne Dowództwo (dca) NATO np. SACEUR
MSC - Major Subordinate Command (-er) - Główne Podległe Dowództwo (dca) np. AFCENT

To odstępstwo od zasady dowodzenia operacyjnego w PSZ NATO w Europie należy tłumaczyć udziałem w misji pokojowej, kontyngentów z krajów zrzeszonych w programie „Partnerstwo dla Pokoju”.

Aktualnie w NATO istnieje system doskonalenia planowania operacyjnego w ramach przygotowania sił przewidzianych do działania w misjach pokojowych, m.in. w ramach ćwiczeń dowódczo - sztabowych „COMPACT GUARD”, „COOPERATIVE GUARD” i innych.

Ponadto dowództwo Sojuszu przewiduje możliwość użycia w sytuacji kryzysowej, korpusu wielonarodowego (np. KSSR lub inny korpus wielonarodowy). Wówczas planowanie operacyjne będzie przebiegać zgodnie z następującym modelem przedstawionym na rysunku 6.

Rys. 6. Planowanie w sytuacji kryzysowej

WNIOSKI

Proces planowania w PSZ NATO jest niezwykle szczegółowy, a jednocześnie jest bardzo przejrzysty. Proces ten sprawdził się podczas planowania działań bojowych w rejonie Zatoki Perskiej oraz w czasie planowania operacji w sytuacji kryzysowej w Bośni i Hercegowinie.

Procedura opracowania planu dopuszcza szeroką i otwartą dyskusję w gronie specjalistów i ekspertów wojskowych nad wyborem najwłaściwszego wariantu działania. Plan operacji jest wytworem zbiorowej mądrości i wysokiej odpowiedzialności osób funkcyjnych sztabu oraz zaangażowania intelektualnego dowódcy.

Przyjęty tok planowania wyklucza jednocześnie nieuzasadnione ryzyko i przypadkowość w sposobie wyboru koncepcji działania wojsk i ich wszechstronnego zabezpieczenia, a w szczególności schematyzmu i powielania określonych rozwiązań.

Intuicja dowódcy, czy też dyletanctwo sztabu w problematyce operacyjnej, w tak zorganizowanym procesie planistycznym nie mają miejsca.

ZAKOŃCZENIE

Połączone operacje sił sprzymierzonych można ogólnie scharakteryzować jako działania przygotowawcze przez więcej niż jedno państwo. Państwa uczestnicy wydzielają do ich przeprowadzenia swoje kontyngenty sił i środków i przekazują je pod wspólne wielonarodowe dowództwo.

Połączone operacje wymagają głębokiego wzajemnego poznania się uczestników koalicji tak w zakresie militarnym, politycznym jak i społecznym, a poprzez to zrozumienie, ewentualnych, różnych ograniczeń dotyczących aspektów udziału poszczególnych państw w tych operacjach.

Podczas planowania i zabezpieczenia przebiegu tych operacji, w sztabach różnych szczebli dowodzenia, nie narzuca się autokratycznie obowiązku korzystania z jednakowych procedur, ale wręcz dąży się do takiego stanu aby w tym procesie wykorzystać wszystko „co jest najlepsze” we wzorcach narodowych, a poprzez to osiągnąć maksymalną efektywność przyszłych działań.

Jeżeli pierwszym krokiem na drodze do integracji naszych SP z siłami powietrznymi państw NATO jest zapoznanie się z ich doktryną, strukturą i metodologią planowania działań to Autor ma nadzieję, że opracowanie to w pewnym stopniu przyczyni się do „zrobienia” tego kroku.

WYKAZ ZALECANYCH PUBLIKACJI

W przedstawionych poniżej publikacjach znajdują się treści będące szczegółowaniem materiału zawartego w poszczególnych rozdziałach:

Rozdział 1.1.

- MC 317 - NATO Force Structures for the Mid-1990s and Beyond
- MC 400 - MC Directive for Military Implementation of the Alliances strategic Concept

Rozdział 1.2.

- ATP-35 - Land Force Tactical Doctrine

Rozdział 1.3.

- ATP-1 Vol I - Allied Maritime Tactical Instructions and Procedures
- ATP-8 - Doctrine for Amphibious Operations
- ATP-10 - Search and Rescue
- ATP-26 - Air Reconnaissance Intelligence and Reporting Nomenclature
- ATP-27 - Offensive Air Support Operations
- ATP-33 - NATO Tactical Air Doctrine
- ATP-34 - Tactical Air Support for Maritime Operations
- ATP-35 - Land Force Tactical Doctrine
- ATP-37 - Supporting Arms in Amphibious Operations
- ATP-40 - Doctrine for Airspace Control in Times of Crisis and War
- ATP-41 - Airmobile Operations
- ATP-42 - Counter Air Operations
- ATP-49 - Use of Helicopters in Land Operations
- ATP-53 - NATO Air Transport Policies and Procedures
- ATP-56 - Air-to-Air Refuelling
- AIRCENT - Air Power Handbook

Rozdział 1.4.

ATP-40 - Doctrine for Airspace Control in Times of Crisis and

Rozdział 1.5.

MC 54/5 - The NATO Tactical Sub-Concept for Land and Maritime
ce

ATP-31 - NATO Above Water Warfare Manual

ATP-33 - NATO Tactical Air Doctrine

ATP-34 - Tactical Air Support for Maritime Operations (TASMO)

ATP-35 - Land Force Tactical Doctrine

ATP-42 - Counter Air Operations

SACEUR10000 1D, AIRCENT 10000 1D

STANAG 2929 - Airfield Damage Repair (ADR)

BIBLIOGRAFIA

1. AJP-1A. Allied Joint Operations Doctrine - styczeń 1997. NATO MILRY AGENCY FOR STAndarisation (MAS).
2. AAP-6. NATO Glosary of Terms and Definitions STANAG 3680 MIS.
3. ATP-40. Docxtrine and Procedures for Airspace Control in Times of (is and Wor STANAG 3805 TA.
4. Proces dowodzenia w wybranych armiach państw NATO. AON. 1997.
5. Koliński K. Planowanie działań bojowych w siłach powietrznych - studiotoperacyjne AON 1997.
6. Materiały z ćwiczenia Engels Talon 97 - DWLOP 1997.
7. Metodologia pracy dowódcy i sztabu (wg poglądów NATO) - Sz. GeZarząd Rozpoznania i WRe. 1997.

DOWODZENIE SIŁAMI POWIETRZNYMI RFN

Proces dowodzenia] siłami powietrznymi RFN przedstawia się następująco:

W okresie „W”, na podstawie wytycznych dowódcy PSZ NATO Europy Środkowej (posiada on uprawnienia OPCOM, OPCON⁴ przyznane mu przez ND PSZ NATO w Europie), ujętych w „Planie teatru działań SI”, w sztabie AIRCENT (Dowództwo Połączonych Sił Powietrznych NATO Europy Środkowej) są opracowywane szczegóły działań SP (kampanii), które po uzgodnieniu z LANDCENT (Dowództwo Połączonych Sił Lądowych NATO Europy Środkowej) przekazuje się dowódcy połączonego stanowiska dowodzenia lotnictwem taktycznym i obroną powietrzną (CAOC) w postaci „dyrektywy do przeprowadzenia operacji powietrznej”, przydzielając mu funkcję dowodzenia taktycznego nad wydzielonymi siłami⁵.

Zadaniem dowódcy CAOC jest opracowanie planu operacji powietrznej, w której mogą być wykorzystane siły i środki podległe CAOC na czas realizacji określonego zadania, w tym planowanie użycia i kierowanie działaniami sił powietrznych oraz koordynowanie działań tych sił ze współdziałającymi korpusami armijnymi SL znajdującymi się w obszarze odpowiedzialności CAOC.

W okresie „P” dowódca CAOC nie posiada uprawnień do dowodzenia taktycznego. Są one mu przydzielane na czas trwania określonej operacji (ćwiczenia). Do podstawowych zadań dowódcy CAOC należą:

¹ Dowodzenie operacyjne (OPCOM) - uprawnienia przyznane dowódcy do dowodzenia wydzielonymi siłami, w pełnym zakresie, umożliwiające mu stawianie zadań podległym dowódcom, przemieszczanie i rozmieszczanie jędr. ostek, zmianę podległości sił oraz utrzymanie lub delegowanie uprawnień do kierowania operacyjnego i (lub) taktycznego, w stopniu, w jakim uważa za konieczny (np. podporządkowanie wydzielonych sił pod inny CAOC).

Kierowanie operacyjne (OPCON) - uprawnienia dowódcy do dowodzenia podporządkowanymi lub przydzielonymi siłami na czas realizacji określonej operacji, bez możliwości oddzielnego wykorzystania poszczególnych komponentów bojowych i prawa do zarządzania administracyjnego (dyscyplinarnego) podległymi siłami.

⁵ Dowodzenie taktyczne (TACOM) - uprawnienia dowódcy do przydzielania zadań (zawartych w rozkazie bojowym) siłom wydzielonym znajdującym się pod jego dowództwem, w celu realizacji zadań wytyczonych przez wyższego przełożonego.

- planowanie, przekazywanie rozkazów i kontrolowanie przebiegu operacji powietrznych w obszarze odpowiedzialności połączonego stanowiska dowodzenia;
- określanie zadań dla poszczególnych jednostek (stosownie do celów operacji ujętych w dyrektywie operacyjnej);
- wyznaczenie i podział sił do wykonania określonego zadania;
- koordynacja działań realizowanych w ramach ofensywnego wsparcia lotniczego sił lądowych;
- koordynacja przedsięwzięć w zakresie kontroli obszaru powietrznego dla sił i środków czasowo przydzielonych CAOC, zwalczania naziemnych środków OP przeciwnika oraz potrzeb tankowania powietrznego;
- wsparcie logistyczne działań SP.

Na połączonym stanowisku dowodzenia jest zatrudnionych ogółem 103 oficerów, w tym 28 oficerów niemieckich (27.2%). Na okres „W” przewiduje się podwojenie liczby personelu. W skład CAOC wchodzi: grupa dowodzenia, grupa operacyjna oraz grupa wsparcia logistycznego, przy czym pod względem funkcjonalnym w strukturze organizacyjnej stanowiska dowodzenia należy wyróżnić dwie grupy:

- grupa planowania i stawiania zadań;
- grupa wykonawcza (uczestnicząca w prowadzeniu aktualnej operacji SP).

Grupa wykonawcza jest najliczniejsza, ponieważ w jej skład wchodzi dodatkowo personel przewidziany do prowadzenia operacji OP, pracujący w systemie 24-godzinnym. Pozostałe grupy pracują w systemie jednozmianowym.

Podczas ćwiczeń z udziałem CAOC personel wchodzący w skład ww. grup wymienia się obowiązkami, tzn. osoby, które uczestniczyły w procesie planowania i stawiania zadań mogą, w kolejnej operacji SP, brać udział w jej realizacji.

Powiązania funkcjonalne dowódcy CAOC z podległymi stanowiskami dowodzenia są uzależnione od charakteru operacji. W przypadku użycia lotnictwa taktycznego dowodzi on bezpośrednio podległymi jednostkami wydając rozkaz bojowy do użycia lotnictwa, lub w przypadku jego zmiany (podyktowanej zmianą sytuacji wojskowej) - poprzez bezpośredni przydział zadań, natomiast w przypadku użycia komponentów OP - pośrednio, poprzez ośrodki wczesnego ostrzegania i naprowa-

dzania CRC (Control and Reporting Centre), przekazując im funkcję kierowania taktycznego⁶.

System dowodzenia siłami obrony powietrznej obok CAOC tworzą następujące komponenty:

- ośrodki CRC, których zadaniem jest kierowanie systemami uzbrojenia OP (samoloty myśliwskie, oddziały i pododdziały raket przeciwlotniczych), kontrola obszaru powietrznego i zabezpieczanie wsparcia lotnictwa taktycznego; integralną częścią składową ośrodków są Sensor Fusion Post (SFP), gdzie zbiera się dane do zobrazowania sytuacji regionalnej oraz Recognized Air Picture Production Centre (RPC), w których podlegają one dalszej analizie;

- posterunki wczesnego ostrzegania Reporting Post (RP), które przechwytyują cele lotnicze, lokalizują je, identyfikują i klasyfikują.

Zautomatyzowany system OP NATO w Europie ACCS (Air Command and Control System), po zakończeniu jego wdrażania do eksploatacji, stanowić będzie zintegrowany system dowodzenia operacjami powietrznymi na europejskich teatrach działań wojennych, w tym i zapewnienie:

- stałego dopływu informacji o aktualnej sytuacji do wszystkich szczebli dowodzenia;

- możliwości dowodzenia operacjami powietrznymi „z jednej ręki”;

- możliwości współdziałania SP z innymi rodzajami sił zbrojnych.

Stacjonarne elementy systemu zostaną uzupełnione stanowiskami mobilnymi, które rozwijane będą w rejonach kryzysowych.

Założenia techniczne zostały opracowane w latach 1983-1989 przez zespół ACCS w ramach programu ACCS Master Plan. W 1990 r. NATO powołała do życia organizację ACCS Management Organisation oraz jej agencję NACMA, która opracowała ogólną specyfikację systemu (Overall System Specifications). NACMA jest instytucją odpowiedzialną za koncepcję i realizację założeń strukturalnych oraz przygotowanie oprogramowania użytkowego tego systemu.

W programie budowy systemu uczestniczy większość państw NATO z wyjątkiem Luxemburga i Islandii. System ma objąć swym zasięgiem cały obszar NATO w

---

⁶ Kierowanie taktyczne (TACON) - bezpośrednie dowodzenie podległymi jednostkami w celu realizacji określonego zadania.

Europie, łącznie z akwenami morskimi, w tym również terytoria Francji, Hiszpanii i Portugalii.

Zgodnie z programem ACCS Master Plan, system ACCS mają tworzyć elementy funkcjonalne, które mogą być ze sobą integrowane w zależności od potrzeb wynikających z realizacji określonego zadania. Należą do nich:

- centrum połączonych operacji powietrznych przeznaczone do planowania i dowodzenia operacjami powietrznymi na szczeblu taktycznym Combined Air Operations Centre (CAOC);

- centrum kierowania działaniami powietrznymi - Air Control Centre (ACC);

- mobilny element wsparcia ACC - ośrodek kontroli przestrzeni powietrznej - Air Control Unit (ACU);

- stanowisko dowodzenia skrzydła samolotów bojowych - Wing Operations Centre (WOC);

- stanowisko dowodzenia eskadry samolotów bojowych - Squadron Operations Centre (SQOC);

- stanowisko dowodzenia jednostki raketowej obrony powietrznej - SAM Operations Centre (SAMOC);

- stanowisko kontroli ruchu lotniczego w określonym obszarze operacji powietrznej - Air Traffic Control Radar UNIT (ATCRU);

- centrum koordynacji operacji powietrznych, do którego zadań należy koordynacja współdziałania SP z SL na szczeblu korpusu armijnego - Air Operations Coordination Centre (AOCC);

- centrum koordynacji operacji powietrznych, do którego zadań należy koordynacja współdziałania SP z SM - Maritime ACCS Ship-Shore Tactical Interface Component (MASSTIC);

- centrum opracowania i zobrazowania sytuacji powietrznej (zobrazowanie regionalne - Recognized Air Picture Production Centre (RPC);

- posterunek zbioru, przetwarzania i udostępniania informacji o sytuacji powietrznej - Sensor Fusion Post (SFP);

- posterunki rozpoznania, które przechwytyją cele powietrzne, lokalizują je, identyfikują i klasyfikują, a następnie przekazują do SFP - Reporting Post (RP).

Ze względów organizacyjnych i ekonomicznych planuje się połączenie ośrodków ACC, RPC i SFP w jeden ośrodek ARS, będący odpowiednikiem obecnego o-

środka wczesnego ostrzegania i naprowadzania (CRC) oraz niektórych stanowisk CAOC z ośrodkami ARS w stanowisko dowodzenia CARS⁷.

W RFN, w pierwszej fazie realizacji ww. programu planuje się utworzenie następujących komponentów systemu ACCS:

- połączonego (hybrydowego) stanowiska dowodzenia lotnictwa taktycznego i obrony powietrznej CAOC w Kalkar - Uedem (obecnie 2 CAOC), które będzie posiadało możliwość rozwinięcia również wysuniętego - równorzędnego stanowiska dowodzenia⁸;

- ośrodka ARS w m. Brockzetel;

- dwóch stanowisk dowodzenia skrzydeł/ eskadr lotnictwa bojowego przeznaczonych dla powietrznych sił reagowania;

- trzech centrów koordynacji CAOC, dla każdego z korpusów armijnych stacjonujących na terytorium Niemiec.

W systemie ACCS przewiduje się pełną standaryzację systemów wspierających proces dowodzenia, zarówno w zakresie oprogramowania jak i oprzyrządowania. Nie przewiduje się natomiast budowy autonomicznego systemu łączności. Po szczególne kraje będą wykorzystywały jedynie własne systemy łączności.

* * *

Obecna organizacja systemu dowodzenia siłami powietrznymi Niemiec jest ściśle związana z infrastrukturą systemu dowodzenia NATO.

System dowodzenia NATO przechodzi obecnie gruntowną reorganizację zmierzającą w kierunku ewolucyjnego przekształcenia go w system w pełni odpowiadający wymogom XXI wieku. Proces ten jest rozłożony na najbliższe 20 lat.

Wprowadzane do użytku w SP RFN zautomatyzowane systemy dowodzenia i łączności, jako komponenty systemu ACCS, są rozwiązaniem alternatywnym dla przestarzałego pod względem technicznym i użytkowym systemu dowodzenia siłami powietrznymi Niemiec. Zapewniają mu większą elastyczność, funkcjonalność i niezawodność działania, co w znacznym stopniu wpływa na skuteczność realizacji zadań przez siły powietrzne RFN.

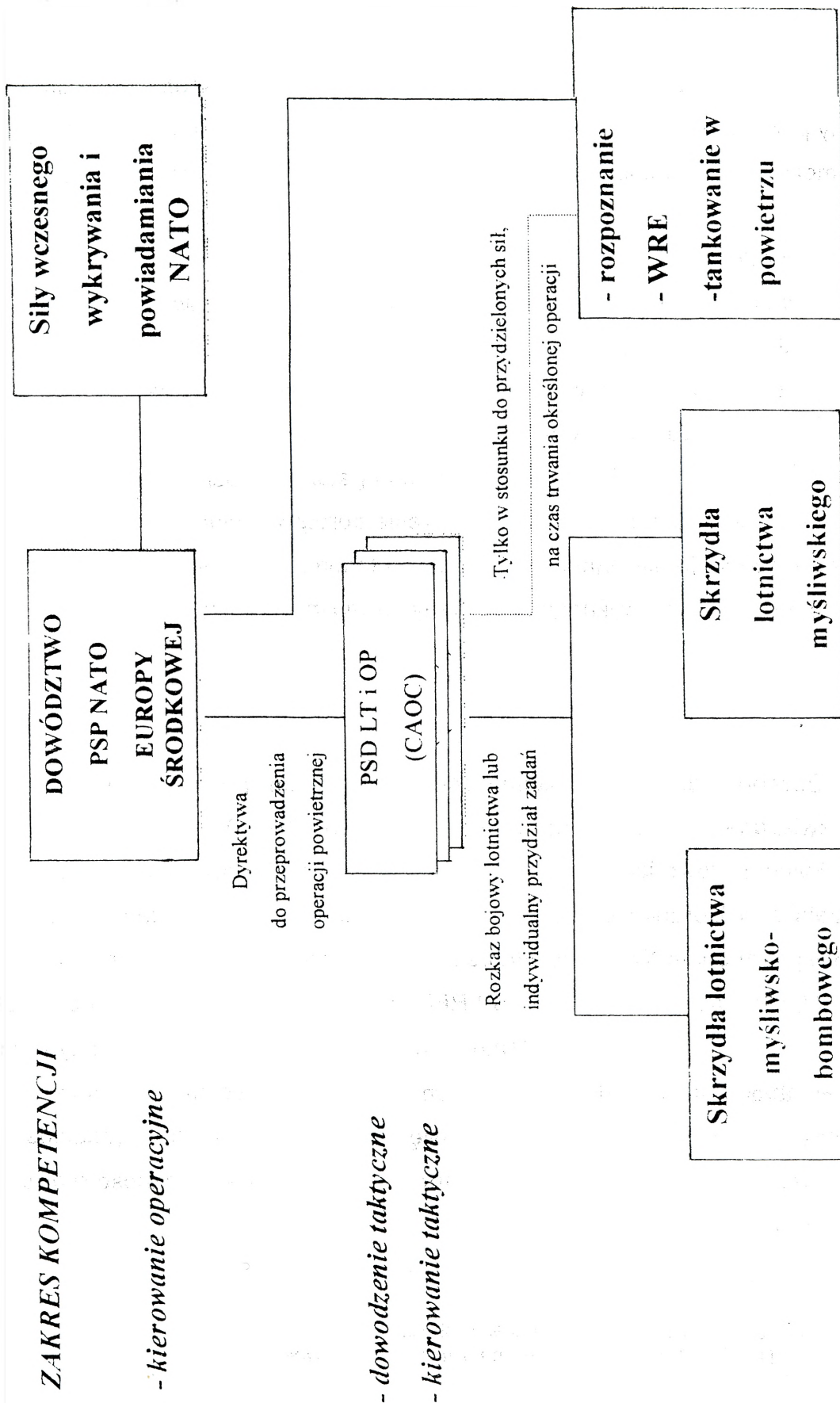
⁷ Stosowane skróty - CARS i ARS są skrótami roboczymi.

⁸ Połączone SD w Sembach i Messsteten mają zostać rozwiązane.

STRUKTURA DOWODZENIA LOTNICTWEM TAKTYCZNYM

ZAKRES KOMPETENCJI

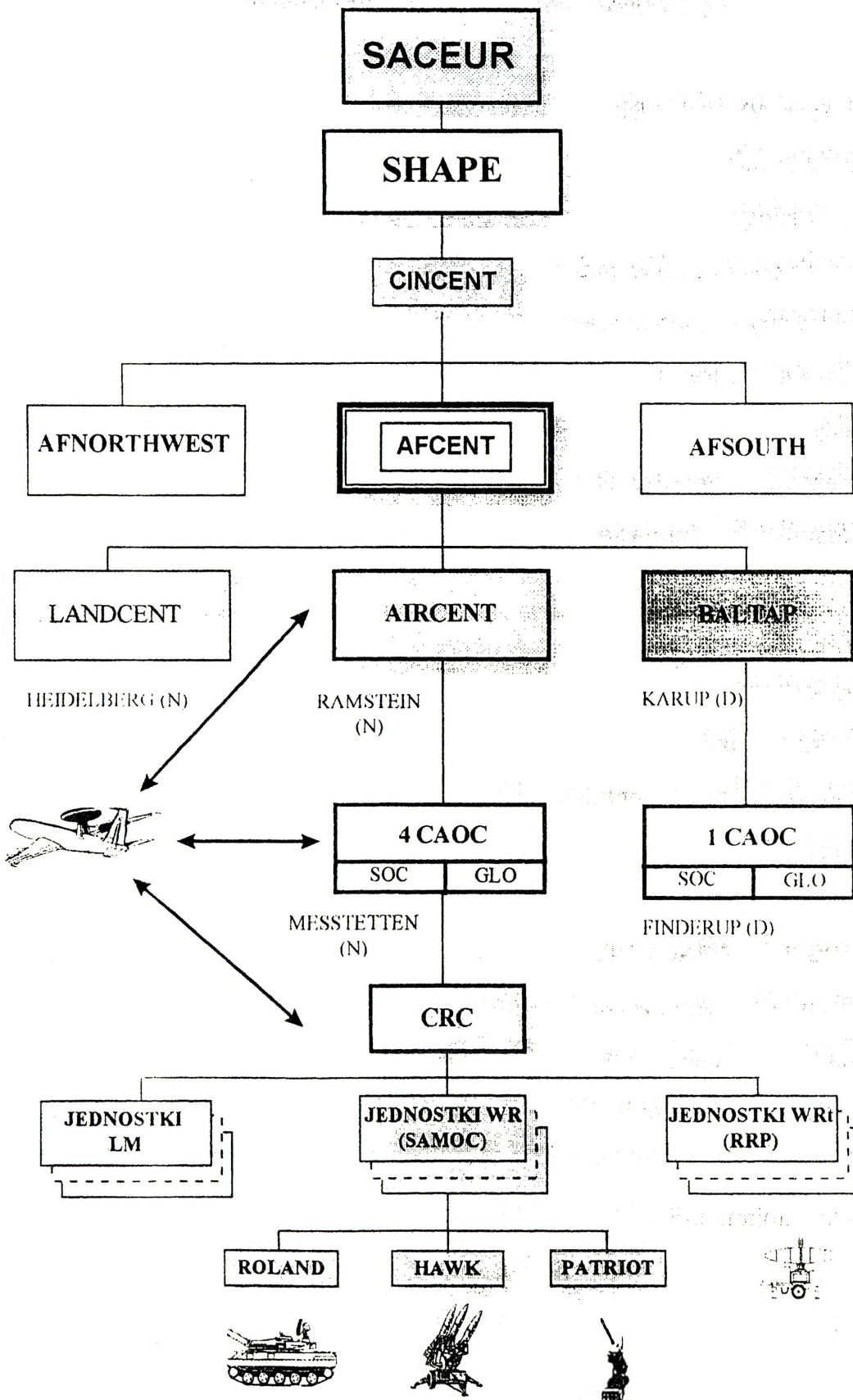
- *kierowanie operacyjne*

- *dowodzenie taktyczne*

- *kierowanie taktyczne*

STRUKTURA DOWODZENIA SIŁAMI OBRONY POWIETRZNEJ NATO w EUROPIE ŚRODKOWEJ

PRZYKŁADOWE UKŁADY BRIEFINGÓW

A. STANDARDOWY BRIEFING

1. Wprowadzenie
  - Cel briefingu
  - Umieszczenie go w całości pracy
  - Planowany sposób postępowania
2. Przedstawienie treści
  - Fakty
  - Zależności pomiędzy nimi
  - Podstawowe informacje
3. Oceny
4. Skutki
5. Uwagi końcowe
  - Podsumowanie
  - Odpowiedzi na ewentualne pytania
  - Zakończenie

B. BRIEFING INFORMACYJNY

(Informacja o położeniu w celu orientowania)

1. Wykład o zaistniałej sytuacji
  - Przedstawienie problemów
2. Stan lub zmiana położenia przeciwnika
3. Stan lub zmiana położenia własnego
4. Przegląd dotychczasowych przedsięwzięć
5. Planowany dalszy sposób postępowania

C. BRIEFING DECYZYJNY

(Informacja o położeniu dla wypracowania decyzji)

1. Wprowadzenie
2. Analiza informacji o położeniu
3. Ocena położenia przeciwnika
4. Ocena własnego położenia
5. Ocena istotnych warunków atmosferycznych
6. Ustalenie/określenie możliwości
7. Propozycje decyzji

OCENA ROZPOZNAWCZA (WYWIADOWCZA)

(odsyłacz mapy, inne potrzebne dokumenty i elementy

1. ZADANIE

Określa się w formie ogólnej zadanie własnego związku operacyjnego z wyjaśnieniem celów operacji.

2. SYTUACJA PRZECIWNIKA

Podaje się warunki oraz ich wpływ na możliwości działania przeciwnika na wykonanie zadania przez wojska własne.

A. CHARAKTERYSTYKA REJONU DZIAŁAŃ BOJOWYCH

1. Geografia wojenna
  - a) topografia terenu
  - b) hydrografia
  - c) warunki meteo
2. Możliwości transportowe
3. Możliwości telekomunikacyjne
4. Zagadnienia polityczne
5. Zagadnienia ekonomiczne
6. Zagadnienia socjalne
7. Zagadnienia naukowe i techniczne

B. SYTUACJA WOJSKOWA PRZECIWNIKA (sił lądowych, powietrznych, morskich i służb)

1. Stan liczebny
2. Skład bojowy
3. Dyslokacja i ugrupowanie
4. Możliwości narastania sił
5. Ruchy wojsk i inne przejawy działalności
6. Zagadnienia kwatermistrzowskie
7. Ilość okrętów bojowych
8. Techniczna charakterystyka uzbrojenia i sprzętu

9. Rozpoznanie radioelektroniczne

10. Broń atomowa, chemiczna, biologiczna i radioaktywna

11. Wyszczególnienie silnych i słabych stron

C. MOŻLIWOŚCI PROWADZENIA DZIAŁAŃ PARTYZANCKICH I WOJNY PSYCHOLOGICZNEJ

1. Siły partyzantki

2. Wojna psychologiczna

3. Dywersja

4. Sabotaż

3. MOŻLIWOŚCI PRZECIWNIKA

Wymienia się oddzielnie wszystkie ewentualne warianty działania przeciwnika, które mogą mieć wpływ na wykonanie otrzymanego zadania przez wojska własne.

4. ANALIZA MOŻLIWOŚCI PRZECIWNIKA

Analizuje się poszczególne możliwości potencjału bojowego przeciwnika w świetle otrzymanego zadania, uwzględniając wszystkie problemy zawarte w pkt. 2.

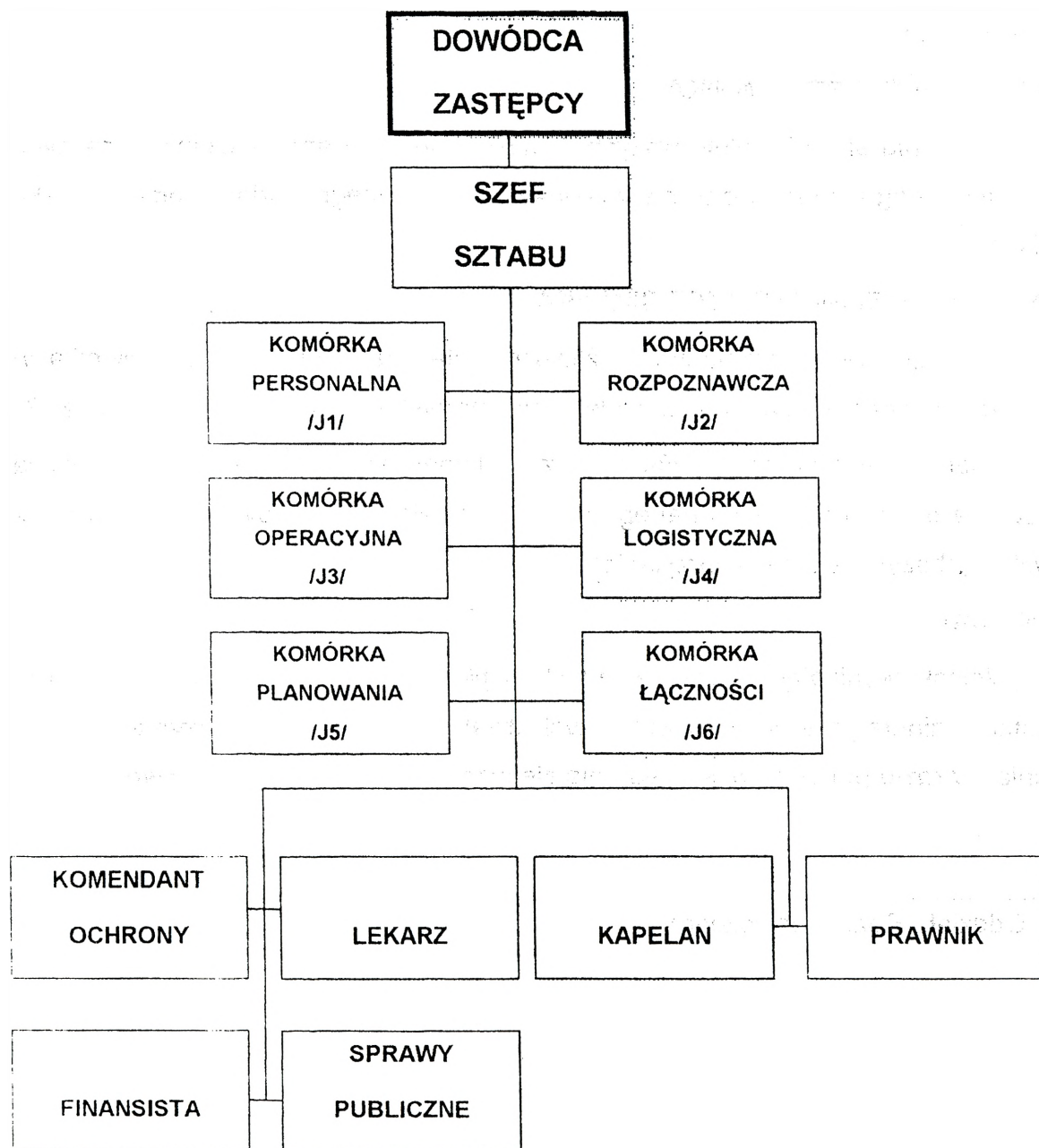
Celem tej analizy jest określenie i uzasadnienie stopnia prawdopodobieństwa przyjęcia przez przeciwnika danego wariantu działania, przy uwzględnieniu mocnych i słabszych atutów nieprzyjaciela.

5. WNIOSKI

Wnioski wynikające z tez zawartych w pkt. 4 obejmują w miarę możliwości skutki działania przeciwnika i wpływ tych działań na wykonanie otrzymanego zadania. W razie potrzeby wyszczególnia się słabe i mocne strony przeciwnika.

.....
(Szef Oddziału Rozpoznawczego)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA SZTABU NATO

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	3
WSTĘP	11
1. DOKTRYNA POŁĄCZONYCH OPERACJI POWIETRZNYCH SPRZYMIE- RZONYCH	13
1.1. WPROWADZENIE DO STRATEGICZNEJ KONCEPCJI SOJUSZU ...	14
Wstęp	14
Rola sił sojuszu	15
Kategoria sił	16
Siły dla połączonych operacji sprzymierzonych	18
1.2. ZASADY POŁĄCZONYCH OPERACJI SPRZYMIERZONYCH	20
Poziomy operacji	20
Generalne zasady	24
Charakterystyka działań na szczeblu operacyjnym	29
1.3. OPERACJE POWIETRZNE	31
Pojęcie połączonych operacji powietrznych sił sprzymierzonych	31
Charakterystyki i możliwości lotnictwa	32
Typy połączonych operacji powietrznych sprzymierzonych	33
Dowodzenie i kierowanie	36
Planowanie i wykonywanie połączonych operacji powietrznych	40
Dodatkowe informacje dotyczące połączonych operacji powietrznych	46
1.4. KONTROLA PRZESTRZENI POWIETRZNEJ	47
Wstęp	47
Odpowiedzialność za kontrolę przestrzeni powietrznej	48
System kontroli przestrzeni powietrznej	48
1.5. POŁĄCZONA OBRONA POWIETRZNA	49
Wstęp	49
Zasady połączonej obrony powietrznej	49
Aktywna i pasywna obrona powietrzna	52
Wymagania połączonych sił obrony powietrznej	53
Możliwości komponentów obrony powietrznej	54
Tworzenie połączonego systemu obrony powietrznej	55

2. METODOLOGIA PRACY DOWÓDCY I SZTABU PSZ NATO	58
2.1. POJĘCIA STOSOWANE W TERMINOLOGII NATO	58
2.2. FORMY PRACY SZTABOWEJ	62
Referowanie	62
Spotkania robocze	63
Dyskusja	65
2.3. PROCES PLANOWANIA	65
2.4. PRZYKŁADY PLANOWANIA W PSZ NATO W SYTUACJACH KRY- ZYSOWYCH	79
ZAKOŃCZENIE	83
WYKAZ ZALECANYCH PUBLIKACJI	84
BIBLIOGRAFIA	86
ZAŁĄCZNIKI	87

Druk AON nr 753/WW